

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

СВЕСКА V.

Сарајево, Мај. 1895.

год. IX.

Власник: АЕМ. Консисторија.

Уредник: Ст. Н. Давидовић, протојереј.

ПОСЛАНИЦА

Његове Светости Васељенског Патријарха Господина Антима VII. Дабробосанском Митрополиту.

АНТИМ

Милошћу Божијом Архиепископ Цариградски, Новогa Рима и Васељенски Патријарх.

Број } проток, 768.
      } експ. 561.

Високопреосвећени Митрополише Дабро-босански, у духу светоме љубезни брате и саслужитељу наше смјерности, Господине Ђорђе Николајевићу, благодат нека буде вашем високопреосвештенству и мир од Бога.

Наш небесни Отац, чији су Судови преузвишени и путеви неиспитани, погледао је на Своју свету цркву, и учинио је по Својој светој вољи ово. Када је најсветији, Апостолеки и Васељенски Патријаршески престо упражњен остао са каноничком оставком Пресветога предходника нашег, бившег цариградеког Патријарха Господина Неофита VIII., тада се сакупио општи збор Високопреосвећене у Христу

браће светих Архиепископа, првака народних и најблагороднијих представника народа, да изабере напљедника Васељенског престола, и пошто је све, што је било нужно, на основу светих канона и општег правилника извршено и општим гласањем, изабрао је Нас, Божијим списхођењем и благовољењем, из моје скромне и мирне Епархије којом сам до сада духовно са великом љубављу управљао, — извео ме на ово

узвишено мјесто, које је са многим бригама скопчано, ставивши ме за Град и чувара свештенога залога преданог од наших отаца, да га чувам и исто непромјенљиво и не предругојачено и онако, како су га они вјековима очували. И сада већ, послије благонаклонога потврђења од стране самодржавнога и љубонароднога нашег владоца, послије званичне и почасне наше посјете Њ. Славном престолу, предузимајући крму Богоспасајемога брода ове Свете и велике Христове цркве, хитамо да нашим усредним у Христу цјеловањем и нашем братском овом посланицом, извјестимо ваше високопреосвештенство о овоме Божијем благовољењу и постављењу нашем на ову огромну дужност: испуњујемо пак дубоку жељу нашу да и духовно општимо са вашим Високопреосвештенством, и разговоримо се о томе, шта нам је Господ благоволио, Потребујемо не јадан пут нити мало, већ најчешћега духовнога општења са светом браћом у Христу о интересима свете наше цркве, јер ово тешко и трудно достојанство, које превазилази наше слабе силе у крми црквеној, не предузесмо другојачије, него увјерени, послије Бога, у искреност, готовост и заузимљивост, савјест и сарадњу светих Архиепископа, који су око нас овдје а и оних у Епархијама, од којих се надамо да ћемо црпети онај недостатак силе и слободе наше, те да тако у корист православнога живља, који окружује св. Христову цркву, савршено могнемо надвладати многе и и разне врсте тешкоће.

Што се нас тиче, изјављујемо, да је наше срце пуно братске и искрене љубави према нашој доброј и трудној Јерархији, али не кријемо ни то, да у високој овој служби, коју предузесмо са надом у Бога, очекујемо много и од нашег братског

срца, што је могуће ради расвјетљења и ојачања у овој служби; ради доброг извођења општих и епархијских послова, желећи топло представити сами себе Богу као чиниоце, који добро и корисно раде за цркву своју, потребујемо за ово готовост и свако устаоштво свих без разлике началопастира.

Јасно је, да су нужде многе и разноврсне свуда у нашој борби црквеној, многе су дакле и дужности ових, која се састављају свима онима који у многоме треба да раде на славу цркве и благочестивог живља православног. Али прије свега, сматрамо на првоме мјесту, да у нашој светој православној вјери потребан је напредак ширење, подизање религиознога осјећања, које по несрећи из дана на дан опада и ништи се; сјем тога постајаност и оданост клира и народа према старим предањима, свештеним канонима и светим установима, на које оснивајући се Богом дани црквени живаљ спасава се. И тако по небеском апостоу Павлу, који вели: „*Бубиште свакад стубови необорими у дјелу Господњем, да вам преостане снаге, видећи да вам труд није празан у Господу*“. Послије тога, особито држимо да је дужоост свих началопастира, да уче своје стадо благочешћу, љубави и свакој врлини, рјечима па и сопственим својим примјером, Сем тога да набљудавају ред и мир кад словесног стада, ради постигнућа боље заштите општих интереса а исходнијег чувања светих цркава, манастира, посветних установа и осталих за друштво корисних творевина, из којих, као из извора благодати и светости, извору користи за душе и обичаје, које се тиме усавршују и за свако опште благо и напредак, за које смо дужни с вољом, ревносту, и сваким па и највећим тешкоћама заложите се, те да тако стално

држећи оно, што су нам наши оци предали, и преостане нам снаге за сазидање цркве, а највише у кобним данима у којима се завихну и злбом много и озбиљно противу не ради. Према овоме: „Гледајући сами себи, као што вели божанствени апостол, да не изгубимо на чему радисмо, него да поштују награду уживамо,“ — дужни смо учити вјерне „да чувају залог вјере православне, одвраћајући их од кужних и празних ријечи лажнога учења, које су неки наперили противу вјере“.

О овоме свему и ако знамо да сте утврђени у истини, хтјели смо напоменути у Христу љубазној браћи, да и они сад, па и у будуће поучавају и опомињу свештени клир и народ под њиховом управом, које су им дужности, и упуте дјелом и рјечју на пут спасења повјерено им словесно стадо. На првоме мјесту обраћамо вашу пажњу ка дужности, коју такође Бог налаже, а та је дужност највећа *пошчињеност и покорност према законима и властима*, и препоручујемо да ову прву дужност сви хришћани у нашој цркви испуњавају.

На пошљедку, обзирући на црквени канонски ред о споминању наше смјерности при свештеним обредима и тајни, просимо вашем високопреосвештенству и свему благочестивом стаду благодат од Бога и неизмјерну Његову милост

Године 1895. фебруара 24.

У Христу љубими брат

Цариградски Антим

Чланови св. Синода:

† Кузички Никодим, у Христу љубезни брат,
 † Никошпријски Филошеј, „ „ „
 † Никејски Јероним „ „ „
 † Бруски Натанаил, „ „ „
 † Никополски и Превески Константин, „ „ „
 † Еноски Лука, „ „ „
 † Мишилски Никифор, „ „ „

† Драчки Висарион, „ „ „
 † Београдски Дарошеј, „ „ „
 † Гребенски Климентшије „ „ „
 † Емасонски Никодим, „ „ „
 † Елефтерицољски Дионисије „ „ „

† **Др. Силвестар Морар-Андријевић, архиепископ Черновички и митрополит Буковинско-Далматински.**

Преминуо је лицем на звијетли понеђељак, 3. априла о. г. у својој резиденцији у Черновицама, од плућне болести.

Покојник се родио 1818. г. у једном селу у Буковини и отац му бијаше свештеник. Год. 1843. био је рукоположен за свештеника, те је још претпрошле године славио свој педесетогодишњи свештенички јубилеум.

12. марта 1880. г. Превисњијем ријешењем био је именован Буковинско-Далматинскијем митрополитом.

Ово је био прави пастир стада Господњег, који је свагда готов душу своју положити за своје овце. Заиста је ванредна ријеткост, да је један црквени пастир толико, и тако обљубљен код свога стада, као што бијаше овај вијерни слуга олтара Божјега и бодри чувар повјеренога му стада. Он је цио живот свој посветио на корист своје цркве и свога народа. На књижевном пољу радио је толико, да му мало има равнијех. Издао је преко тридесет књига разнога садржаја, највише за ниже школе и то не само за вјеронауку, него и за друге свјетске предмете, за тијем је писао практичне ручне књиге за свештенике, а особито је вриједно споменути двије апологије, које је он за вријеме свога владичанства у обрану правосл. Буковинске цркве, веома дивно написао, под насловом *Apologie der orthodoxen gr. or. Kirche der Bukowina Czernowitz* 1885. и другу под истијем насловом год. 1890. Обје су написане њемачкијем језиком, иначе остала

његова дјела су писана румунски. У Буковинској дијецези има преко 400.000 православнојех, од којих су половина Румуни, а половина Русини. Према међу овима постоји велика национална разлика, па ушљед тога по каткад и несугласице, покојни је владика ипак био једнако обљубљен, како код Румуна тако и код Русина.

Говорио је и румунски и русински са свијем потпуно, и знао је врло лијепо славенски служити у цркви.

Русини тврде, да је русинскога поријекла, као што и само презиме Андријевић то вјероватним чини, али то неће бити истина, јер је покојник био заиста прави Румун и главом и брадом, и носио је на себи тип најчишћога Румуна, а осјећао се и радио као најбољи Румун. Био је члан скоро свију Буковинских румунских друштава. Својом бистроћом изнањем и ванредно правилним суђењем о стварима, у сваком погледу знао је он импонирати свакоме странцу, који га је год посетио, тако, да му се свако дивило, а у једно боне и цијенио и поштовао. Православна црква у Буковини изгубила је у њему ненадокнадљивога духовнога оца и чувара, а православље у опће једнога од највреднијих радника у винограду Господњем.

Неописана је жалост, која је његово стадо снашла, и, како исто оплакује својега пастира, може се појмити из тога, што га не само сав народ православно жали, него и поједина друштва. Тако н. пр. румунско академско друштво „Жунимија“ (Омладина), закључило је да носи неко извјесно вријеме знаке жалости, а црквена опћина Чахор, гдје је покојник као свештеник 20 година служио, закључила је, да га жали шест мјесеци.

Буковински православно свијет је у опће оданији својој вјери, цркви и њеним

поглавицама, него ли што је то случај код нас православнојех на југу, те ушљед ове силне оданости према поглавици црквеној, као и ушљед велике обљубљености покојника у народу своме, а још нарочито ушљед тога, да се исти престао на свијетли понеђељак, т. ј. у вријеме кад су, по црквеном предању, небеска врата отворена — то Буковински свијет ће задржати покојнога у својој машти као свеца.

Погреб је био 6. априла, разумије се на најсвечанији начин. Вријеме је било ванредно лијепо. Осим свијета варошкога, слегао се још силан број свјетине са стране, да докаже пошљедњу почаст своме незаборављеном архипастору. Код опијела бијашу сви званичници из земље т. ј. поглавица земаљски и сви други, шта више и официри у знатном броју. Опијело је било наравно сходно данима свијетле неђеље, а особито је упадљиво мјесто „скатий Боже и Христосъ воскресъ“ које се пјевало све по реду на трима језицима: румунски, црквено-словенски и грчки.

У гробљу Черновичком има посебна капелица за упокојене епископе, те је тијело покојниково наравно у тој капелици положено.

Ми смо овдје само најглавније о животу, раду и смрти покојниковој споменули, али нисмо још ни издалека тијем дали јасна појма о великијем заслугама, које овај „добри пастир“ стада Господњег има за своју цркву и свој народ, по ово ће надокнадити Румуни, који заиста знаду цијенити своје заслужне мужеве и који су већ до сад неколике брошуре о животу и раду његовоме, као и о његовијем заслугама, написани. Ми пак жалимо од срца нашу православно браћу у Буковини, који су изгубили тако честитог владика

и молимо се Богу да се смилује на ово стадо, које је остало без свога пастира; а покојнику нек дарује вјечни живот и рајско насеље. Бог да га прости и помилује!
„Ч.“

А Э Т И М VII.

Архиепископ Константинопела, новог Рима, васељенски Патријарх.

Након тромјесечног удовства пријестола св. Златоуста, велика Христова Константинопољска црква доби опет свога духовног вођу. Призван свемогућом вољом Божјом, ступио је *Антим VII.* на најстарији васељенски патријаршески пријесто, да архипастирски управља најстаријом Црквом, прослављеном безбројним ликовима мученика и праведника, која је кроз неколико вијекова била расадницом истините вјере и извором свјетлости Христове, давши свијету толико дивних свјетилника човјечијега ума и ступова православља, као што су: Андрија Првозвани, Нектарије, Јован Златоуст, Василије Велики, Глигорије Богослов, Фотије, Генадије, Дионисије Филипопољски, Григорије Пелагониски и многи други велики архипастори и учитељи цркве.

20. Јануара у заједничкој сједници св. Константинопољског Синода и народног савјета, састављеног из 15 архијереја и 70 свјетовњака, народних представника, огромном већином гласова, би изабран на васељенски патријаршки пријесто митрополит Лерски и Колимноски Антим VII.

Такав избор бијаше за све велико значајење тијем више, што су међу кандидатима били скоро сви чувенији јерарси васељенске цркве, при чему је свраћена опћа пажња на три најчувенија архипастора, — бившега константинопољског патријарха Јоакима III, митрополита киличког Никодима и никомидијског Филотеја и, баш тада, кад је сваки између њих држао да има на својој страни

сигурну већину, и да избор његов на патријаршки пријесто не подлежи скоро никаквој сумњи, по неиспитаним путевима премудрога промисла Божјега, на високу и тешку службу би призван архипастир, скоро најмање и најнезнатије епархије, који, по слабому и ограниченому човјечијему суду, не би имао никаква права да заузме тако високо и важно достојанство.

Његова Светост, васељенски Патријарх Антим VII. родио се 1829. год. у граду Јанини (У Епиру) од побожних и имућних родитеља. Почетно васпитање доби младић у мјестној школи, а послје стаде помагати оцу у трговини, али је ипак увијек жалио и тежио да посвети себе на службу Богу.

Његова марљивост, тежња за науком и богобојажљивост свратилише на њега пажњу најупливијега тада митрополита јанинског Јоаникија, који, видећи таку способност код младића, узе га под своју личну заштиту, рукоположи га за ђакона и посла га у богословску школу у Халки, да изучава богословске науке.

Године 1861 сврши он ондје своју науку сјајно, и да допуни своје образовање, оде у Атину, гдје је слушао лекције на богословском факултету тамошњега свеучилишта.

Баш у то доба изађе на свијет познато фамосно дјело Ренаново: „Живот Исуса Христа,“ које је инок Антим својим једним дјелом створио, убједљиво и темељито опровргао.

Повратив се кући у град Јанину, одмах буде опредјељен за проповедника и доби мјесто вјероучитеља у мјесној гимназији.

Одликујући се својим говорништвом, епохалним, пуним дубоке и искрене вјере, силе и теменитости у проповиједима, постаде он брзо на далеко и широко чувен, сврати на себе пажњу претпостављених и стече свеопће уважање. Проповиједајући свесрдно слово Божје, не престајаше уз то бавити се богословском науком и литерарним дјелима.

Споменуте дужности, вршио је он до 1869. год., куда је произведен на епископско достојанство и добио парамитијску епархију, којом је управљао до 1877. год. За тијем би премјештен на катедру епископске митрополије, а за патријарха Јоакима IV. позван би да присуствује у сједницама св. Синода. Године 1889. за патријарха Дионисија V. би митрополит Антим премјештен у епархију анхиалијску, али, осјећајући да је изнемогао, мораде се одрећи новoga опредјелења и желећи да да поправи своје (нарушено) растројено здравље, отпути се кући својој. Овдје доврши он велеважну богословску радњу своју „ὁδὸν τῆς ἐκείνης“ у којој су сабране све у развоју вријеме изговорене проповиједи и поуке, на броју више од 100, које служе за најбољи образац говорничке вјештине његове.

Док је живио код куће код свога рода, пружао је владика у многим важним, питањима стварне услуге садашњему митрополиту јанинскому Григорију, који је увијек дубоко уважавао и врло цијенио богато искуство, ученост и личне врлине остарјелога јерарха.

Дошавши у Цариград да изда своје радње, доби владика ново опредјелење на

митрополију „Корицас“, откуда је послје неколико мјесеци премјештен био у епархију Лерску и Калимоску.

Ево кратка животописа уваженога архипастира, који се поред високе учености, мудра искуства и знања црквених дјела, отликује и кратким, човјекољубивим животом и приступачношћу. Снисходљиво према другима, он је од младости своје био увијек у највишем степену строг према себи самоме. Неуморан трудбеник, био је увијек равнодушан према слави и почастима, претпостављајући земаљској слави и величини скромни и тихи начин живота.

Одликујући се ријетким некористољубљем и добротом, он је тим не мање имао прилике у важним питањима у дјелима, која су повјерена његовој управи у епархији, показати непоколебиму сталност чврстоћу и мужевност.

Одарен необичном разборитошћу, одважујући се на какавгод корак, тек послје строга и свестрапога испитивања, ватрени поборник свега, што је законито и праведно, знајући потчинити личне своје жеље опћој користи, живиме у тврдој вјери, да ће Његова Светост, на висини својега позива и потпуно оправдати све наде, које на њега полаже Велика Црква, бранећи чврсто и неотложно света и столетна права Најсветије Матере Цркве.

Тешка и важна задаћа чека Његову Светост: у својим одговорима и св. Синоду, народноме савјету и разним допутацијама, спомиње Његова Светост терет, који надмашује његове силе, кад се прима одговорне и високе дужности, но њега кријепи нада на помоћ свемогућег Бога и свијест, да је Бог хтио да га позове на ту високу службу.

Тешка су времена настала сада, говораше он, — за Велику цркву, коју као лађу заплускују са свију страна узбуркани таласи; тешко је управљати њоме и највјештијему крмилару; и црква — лађа, мора сада да вапије ка Господу речецима св. ап. Петра:

„Учитељу, Учитељу, погибосмо!“ У тешким овим по цркву временима по неиспитаним путевима Онога, Који премудрим промислом управља са свијем, призвани смо Ми на славни патријарашки пријесто Златоуста и Фотија. Премда и признајемо нашу слабост и немоћ, али да не чујемо, као ово ап. Петар, од Господа: „маловјере, зашто посумња,“ тврдо се уздамо у небескога Архијереја и Пастире-началника, који рече: „сила моја свршује се у немоћи,“ Он да Нам буде Покровитељ

и помоћник у сваком дјелу многотрудне службе Наше, и ми се храбро и одважно хватамо за крму управе.“

Велика, најстарија и најславнија црква Константинопољска, која је дуго обасјавала свијет свијетлим зрацима Христове науке; оживљујућим јарким зрацима божанствене премудрости, разагнавши таму умнога и изазвавши свуда нов живот, која је просвијетлила свјетлошћу истине наш српски — народ, научавши га да позна сунце правде, даровавши свијету луч хришћанскога разума, — најсветија мати црква налази се сада у падању и врло тешком положају.

„Руска Бесједа“

У Загребу.

Ј. Петровић.

проф. и катихета

О РАЗЛИЧИТОМ КАРАКТЕРУ ЈЕВАНЂЕЉА СВ. АПОСТОЛА ЈОВАНА БОГОСЛОВА.

С руског превео Григорије А. Николић.

(Мјесто наставка свршетак).

Јасност првих јеванђеља, можно је упоредити са сијањем месеца, које допушта гледати на себе отворено, и које је сношљиво за гледање детиње; Јасност Јованова Јеванђеља, слично је блеску сунца, који слабе очи нису у стању издржати. Први јеванђелисти имају јасност опште-народну, но у исто време по неопходности већ и местну. Богате приче описима местне природе, кратке и знамените изреке, које су виду пословица, наравствена правила и савети мудрости, урођене ка бићу народа Јудејскога — све ово, улазећи у састав њихових Јеванђеља, за становнике Палестине и свега Истока, имађаше особито својство јасности, које

је чинило изложено учење на пр. осетљивим. Али у другим местима, у друга времена ова јасност већ није тако осетљива. Не знајући, на пример, растења, која расту под благословеним небом Истока, можемо ли ми добро разумети причу о зрну горушичном, које расте у дрво велико¹⁾? Не знајући домаћи живот Јудеја, вероваћемо ми без муке, да је можно било с брзином гоњеног човека по крововима бегати напоље из Јерусалима²⁾? Дакле јасност првих Јеванђеља, слично сијању месеца, за једне може ослабити, за друге расти, пазећи на меру знања

¹⁾ Лук. 13, 19.

²⁾ Марк. 13, 14, 15.

и месту и времену њиховог писања. Јован, да саопшти своје правило вере јасност општу, као да се трудио избећи у изразу све, што носи местности. Код њега скоро нема прича, не види се ни изрека, којима обично сваки народ воле изражавати своје патње. Јасност његовог Јеванђеља није местна и није народна. Она кроз све векове сија блеском сунца, који не слаби, осим може бити сакритим сав од даљних страна земног круга. Ми смо већ приметили, да је Јованово Јеванђеље писано не ради почетника, но ради хришћана савршених: и по томе, да га разуме, мора у извесној мери већ да буде настављен у догматима хришћанске вере. И које прочитао са дотичном пажњом прва Јеванђеља, ко појми емблемс природе велике благајнице примера духовнога, ко је изучио пророке, још више — ко се познао са потребама и тежњама духа човечјег, за тога Јеванђеље сија најјаснијом светлошћу; тај ће дивљењем видети, с каквом су удобношћу тајне света горњег изречене простим језиком човечјим и обучене у такове слике, које у малом виду али верно, рефлектују, небесно. Тако савршени хришћанин лако појми, да су дјејства Св. Духа у човеку препорођеном сличне дувању ветра, који ид'же хоцет'к, дышет'к, и глас' его слышиши, но не в'кши, отк'д' приходит'к, и како идет'к¹⁾ јер је ово дело његовог унутарњег искуства. Ко зна пророке, за тога је јасно, шта је хтео казати Крститељ, приметивши, да онај који прими учење Исуса Христа, тим је дао сведочанство Богу, да је Бог прави: прѣмый егво свидѣтелство, в'крова яко Богъ истиненъ естъ²⁾ јер у Исусу Христу беше испуњење свију обећања Божјих, датих

¹⁾ Јов. 3, 8.

²⁾ Јов. 3, 33.

преко пророка роду човечјему. Ко је изучио истинито природу човека, тај може осећати сву истину и силу речи Спаситеља: аще кто хоцет'к колю Божію творити, размыкет'к о зченин, кое отъ Бога естъ, или азъ отъ себе глаголю³⁾ јер хришћанска религија ничим боље не доказује своје Божанствености, него потпуним задовољењем најправеднијим жељама и најбитнијим нуждама срца човечјега, које тражи најзгоднијих средстава, да угоди Богу. Таким начином, Јованово Јеванђеље, као правило вере за савршене, има сву својствену му јасност: и како се на мах жалимо на тешкоћу разумети га, тим обличавамо себе, да ми нисмо прави хришћани, и да су се наши погледи ретко (да не речемо — никада) обраћали к речи пророчкој или унутрашњости своје сопствене душе, која би по многим одношајима могла служити нама најодличнијим на Јована тумачењем.

Као Апостол Богодуховени, и дакле говорећи у име Бога и речи Божје, Јован је дужан био саопштити своје правило вере *непоколебљивости* — по ту, која се приписује у особито достојанство производима ума човечјега, и која стоји у конзеквентној свези истинâ, у сталности начелâ, у сили доказа и строгој тачности резултата, него ту, која је једина достојна ума Божанственога.

Кад би хтели представити себи Бога, изговарајући истине горњег света речју човечјом, ми свакако би представили, да Он говори језиком сталним, са авторитетом неопроврживим, својственим истини, да се Он сасвим, тако рећи, не труди доказивати Својих положаја, и, говорећи о тајнама, неприступним уму, не даје шта више изгледа, да који год дрзне по-

³⁾ Јов. 7, 17.

посумњати се у њима; ми би желели, да је у изреченим појмовима видна јачина и сила надприродна, да душа опажена Његовим речима, осећа себе, као да је у свези с Богом, у којој ишчезавају за њу све тешкоће и нераумевања, да срце, на које падају Божанствене истине, испуни се најплеменитијим мужеством, које не би у стању био поколебати сав свет са својим болесним искушењима. И овим баш језиком говори Превечно слово у Јеванђељу Јовановом: *Ище кто жаждетъ, да прїидетъ ко мнѣ, и пїетъ. Екѣрѣши въ мѣ, ѡкоже рече писанїе, рѣки отъ чрева егѡ истекнѣтъ воды живы¹⁾ Овцы моѣ гласа моего слышашѡтъ, и азъ знаю ихъ и по мнѣ градѣтъ. И азъ животъ вѣчный дамъ имъ и не погинѣтъ во вѣки, и не восхититъ ихъ никтоже отъ рѣки моеѣ. Отецъ мой, иже даде мнѣ, колїи всѣхъ естъ, и никтоже можетъ восхитити ихъ отъ рѣкѣ Отца моего, Изъ и Отецъ едино есма!²⁾ Тако је сталним, одлучним, истинито достојним Божанства тоном Јеванђеље Јованово испуњено увек у местима догматичким. И у овом одношају, израз његов, можно је казати превасходнији је од израза свију књига свештених, и, тешко може бити упоређено са изразом осталих Јеванђеља. У осталим Јеванђељима Исус Христос говори као наставник, као отац саветник; но овде — као изванредни Посланик из народа Божанства. Тамо разјашњују, убеђују к вери; овде тако рећи, приморавају веру. Тамо се заносиш, хоћеш бити истинитим последоватељем учења Христова; овде се бојиш не бити таквим.*

2). Као за љубазнога ученика и пријатеља Исус-Христова, за Јована, његово Јеванђеље дужно беше још бити благај-

ницом успомена о том, што беше најбољега и најпријатнијега у његовом животу,

Постарајмо се, по могућности, објаснити себи то стање духа, у ком је дужан био да се налази старац — апостол при цртању свога Јеванђеља. Тада како се је молитвом и постом приправљао за овај велики жељени рад³⁾ — у њему морао је био оживити ред успомена, о оним временима, кад се налазио близу свога Божанственог пријатеља. Он се наслађавао Његовим гледањем, често је говорио с Њим, откривао му своје мисли и осећања делио је с Њим крв и шићу, имао је пред њим потпуну смелост блиског човека, дивио се величини, љубио га с највећом нежношћу, и узајмно је примао од Њега суделовање најискеније дружбе: и тај Пријатељ беше уједно — безгранични! Знање ових блиских одношаја није ли дужно било набацити сенку неког свештеног ужаса на те светле, нежне и дирљиве успомене? Кад је Јован на тајној вечери лежао на прсима свога Пријатеља, он је видео свакако у Њему много Божанственога, но још није представљао себи у свој јасности Његове безграничне величине, и с невином простотом још је дрзнуо испитивати тајне Његове. Брзо после јављења Господа, који је васкрсао, ова смелост у души љубазног ученика већ је уступила место неприговорној побожности. Тако, Спаситељ стоји на брегу Тиверијадскога мора; опрезни Јован познаје свога Пријатеља, али не сме већ да жури у Његова наручја, слично као при првој вести о Његовом васкресењу⁴⁾: он осећа, да је пред њим Суштаство вишега света, да је онде Син Божиј, а он

³⁾ Тако предаје блаж. Јероним. В. Praefat. in Eoang. Mathaei.

⁴⁾ Јов. 20. 3. 4.

¹⁾ 7, 37, 38.

²⁾ Јов. 101, 27—30.

је сам — син смртних. Најпосле, кад се Дух Свети излио на апостоле, узвишено је моћи духа њихова, и саопштио им је знање тајана царства; тада Јован без сумње је на најјаснији начин познао, да је овај Син Божји Суштаство безгранично, обухватајући сву васељену, потресајући небом и земљом, неприступно, непостижно за умове ограничене: и овога тако великога, тако страшнога и неограниченога Бога, Јован је имао за друга својега! Гедеон, видевши једном анђела у слици човека, узкликнуо је: *ах, Господе, Господе, за то ли видјех анђела Господњег лица к лицу*¹⁾. Шта је пак дужан био осећати Јован, који је тако близу гледао Самога Господа? Но да би нам појмљивије било, на који је начин ово удивљење, овај страх, у сједињењу с пријатним осећајима дужан био управљати пером јеванђелиста, изјаснимо његово стање духа неком сличношћу. Замислимо себи: — У удаљеном крају некога царства јавља се непознати човек, с првог погледа уливајући према себи уважење, али јавља се не више, него под видом простог грађанина. Он живи извесно време сред становника тога краја, и задобије особиту поверљивост неких. Њега љубе с нежношћу, њему се радо јављају у свим нуждама својим, овај и други открива пред њим срце своје; и он од своје стране враћа им не мањом дружбом. Али се брзо утаји; и они дознаду, да је непознати пријатељ њихов био њихов земље Господар! Можете ли схватити то стање, у какво се мора довести слично откриће мирних становника удаљеног краја? Овде и осећај удивљења, и страха, и радости, и нежних успомена — све наизменце ће заталасати срца њихова. Како ће се они сећати свога вели-

1) Суд. 6. 22.

кога и милога Госта, сећати се његова погледа, речи; говорити његово знатне речи, особитије представљати његове поступке, удубити се у његове намере и подузећа, — да би у свему нашли знаке на његову царску величину или трагове његовог високог ума и духа! И не једном ће говорити међу собом: није ли нам горело срце, кад нам говораше мудре, утешне речи? ни смо ли се дивили преко мере, кад он чињаше велика, нечувена дела, међу нама? — Јован је дужан био испитивати слично стање духа, само куд камо у већем степену; као што тамо велики цар, оставивши престо, јавља се сред мирних поданика, утајивши своју величину, овде исто тако безгранични Бог, оставивши небеса, јавља се међу рођенима на земљи, утајивши своју превечну славу.

Пазите пак трагове *слушаног* духа у Јеванђељу Јована. Његова реч иде ходом лаганим, важним, и временом прекида се дубоким размишљањима; Он као да се премишља: овому и нужно беше произићи од удивљења, од страха и побожности. Послушајмо, како он, бивши проникнут осећајима, почиње своје Јеванђеље: — *Въ началѣ къ Слоко и Слоко къ къ Богѣ, и Богъ къ Слоко. Сѣи къ никони къ Богѣ. Въ тѣмъ быши, и кезъ Нисо ничтоже кытъ, еже кытъ. Въ Толкъ жикотъ къ, и жикотъ къ кѣтъ челококолич. И кѣтъ ки тѣмъ кѣтитѣ, и тѣмъ его не шѣт. . . . Въ кѣтъ нетинный иже прокѣцитѣ кѣкаго челокока градцаго къ лиркъ. Въ лиркъ къ, и лиркъ тѣмъ кытъ и лиркъ его не познѣ. Во колѣ прѣдѣ, и колѣ его не прѣши*²⁾. — Није ли ово језик душе, потресене свештеним ужасом, која именујући предмет, испуњавајући њене мисли, то речју то животом; то Светлошћу и не именујући Га само сопственим именом, открива своје јако чуђење, и тим самим чуђењем изра-

2) Гл. 1, 1—5 . 9.—12.

жава, како је велик и висок овај Предмет? Приметивши о овом Непостижом и Неизреченом, Којему нема достојног имена на језику човечјем, како је Он близак к људима, Јеванђелист са чувством тајне туге исказује, да људи нису видели Божанствене Светлости, Која је тако жарко сијала у свету. И мир њего не позна... И икон њего не прејаша. Он је гледао славу његову: и видѣхомъ славу њего, славу яко единороднаго отъ Отца¹⁾, — и сведочи за Њега свету. И у том баш сведочанству аналогно стању свога духа, он напомиње сваку реч Спаситеља, предају са свом знаменитошћу у облику најтачнијем, показује, да га нису увек схваћали; а како је ипак из Његових речи и дела лако и можно било појмити, да је ово био Бог неограчени!

И овдје је управо нов узрок разлике четвртог Јеванђеља од првих. Тада како прве Јеванђелисте описују спољашње, Јован свагда прониче у унутрашње. Осећаши, да зауставља пажњу своју на свакој речи свога Учитеља, мери дубљину мисли Његових, узноси се до њихове висине, хвата сенке њихове, и изнаша на видик оно, што би, очевидно, тешко било приметити. Он прониче у најскровитији дух учења, и тако изврсно усваја овај дух, кад слушах као да још Сам Исус говори, онде, где већ Јован тумачи Његове изреке²⁾. Све то саопштава изразу његовог Јеванђеља својство *пажљивости*, својство Јовану искључиво, пред свима Јеванђелистима.

Скупили смо сад под један поглед најглавније црте, које чине различни карактер Јованова Јеванђеља.

Будући разгледано по *садржини*, оно представља из себе *најтачније руководство*

¹⁾ Јов. 1, 14.

²⁾ Ради примера можно је читати гл. 3, 16.—21.

за изучавање *догмата* хришћанске религије.

Отуда, како оно не саставља, слично осталим Јеванђељима, просто поменне догађаја земног живота Исуса Христа, у у њему се опажа *избор* догађаја и поука Спаситеља, *опрека* извесним заблудама.

Истине из поука Исуса Христа, Јован особито бира *догматичке*; и при овом избору ограничава се скоро само тим, које баш изражавају *суштину* хришћанске религије, тада како су остале Јеванђелисте предавали више те, које тицаху многоразличних њених одношаја; по чему је Јованово Јеванђеље можно назвати руководством за *савршене* хришћане, а прва за почетнике.

Избране истине Јован представља под видом *опшних* истина, тако, да би имале свуда једнаку важност и силу; и у опште како у својству историчара, тако и у својству Богослова, *задовољава* најстрожијим потребама рачуна, који је готов покорити се у слушању вере.

Будући разгледано по *изразу*, Јованово је Јеванђеље с једне стране највернија слика описаних предмета, с друге — тако верно огледало душе Јованове.

У описивању предмета простих и у приближавајући се ка кругу обичних, код Јована влада *простоћа* и *природности*; у описивању високих и савршених што је више можно *тачност*, услед које говори Исуса Христа код њега, нарочито пред осталим Јеванђелистима, одсејајувају својство *духовности* и *љубави*.

Као апостол, цртајући правило вере, Јован се изражава *јасно*, али само за хришћане савршене; као тумач вишњих Божјих тајана, он у вишем степену чува својствену му *сталност*.

Аналогно с потребама друштвене љубави, која живи успоменама, он открива особиту *пажњу*: по аналогно са осећајима величине тога предмета, ка којему се догиче његова љубав, он оставља у свом Јеванђељу видне трагове *смукенога* духа.

Показавши на тај начин, у чему се састоји различити карактер четвртога Јеванђеља и протумачивши, по могућности, узроке његове особитости, ми не можемо прећутати о важним пошљедицама, које истичу из ових тражења.

I. Јованово је Јеванђеље *правило* вере: дакле није *историја*, у строгом смислу. Дакле они су се преварили, који су гледали на њега као на историју, и кроз то даваху повода непријатељима истине, не признавати верним изјашњење о оваплоћењу Сина Божја из ових речи: И *слоко* *плотъ крстъ*, и т. д., не признавати на том основу, што је више већ говорено било о деловањима Исуса Христа, који се оваплотио, и Јован стављен да сведочи за Месију, и да говори после овога о *ваплоћењу*, било би странно преиначење поретка историјског (*ἀνὰ τοῦδε ἰσθίου*)¹. Али ако не само Јеванђеље, то барем увод, садржавајући суштину његову, не подлежи законима историјског поретка. План је овог увода

¹) Georg Enjedinus: — „Constat inter omnes, hoc Joannis opusculum esse historicum, in quo vita Jesu Christi describitur, ac proinde talem tantumque Scriptorem leges historiae et sciviss et observasse... Sed cum illa: *Verbum caro factum est*, omnes interpretentur de incarnatione Jesu Christi, adhuc in utero virginis facta: sequitur Joannem prius explicuisse, quid fecerit Christus incarnatus, quam id, quomodo sit incarnatus, vel natus. At hoc et doctrinae et naturae ordinem est invertere. Non aliter, quam si quispiam res Alexandri descripturus hos modo loqueretur Alexander in Persidam profectus, Darium superavit Et post mortem patris Philippi in Macedonia alectus est in Regem!“ Но (ко би помислио?) Овај писац, против своје приметбе, речи: *Слоко* *плотъ крстъ* тумачи о смрти Исуса Христа?!

догматички, и с ове стране има свој достојно чуђења правилни поредак²)

II. Јованово је Јеванђеље *правило* вере: значи не *нарасiveness*. Пазите, Јован, најближи од ученика ка своме Учитељу (значи): да је боље од свију знао мисли и намере Божанственог Оснивача хришћанске религије (у годинама дубоке старости) т. ј. кад обично већ пролазе маште младости и нестаје привржености као посматрањима: са срцем, исиуњеним високе, нежне љубави (од кога би по овом требало очекивати наклоност ка наравственом учењу) — овај апостол, тако рећи, није измислио ништа бољег за утврђење цркве, но да остави за њу *правило* вере — збирку спекулативних истина религије. После овога, можно ли је држати темељним мишљење оних, који тврде, да познавање догмата хришћанске религије није неопходно за спасење, и да је за свакога доста да се ограничи знањем и извршењем хришћанских заповести. „Буди“, — говоре — „добар: у том се садржи све чему је учио Исус Христос; и не настој знати, да о Њему учиш“. Но можно ли је још бити верним добру при свима променама живота и искушењима, не знајући, на пример о тајни искупљења и о том, да је кроз њега добивено?

²) Поредак је такав: — Јеванђелиста говори *најуре* о превечној слави нашег Искупитеља, коју је Он имао, као Бог и као Посредник (1—5); *за шим* о најјаснијем откривењу ове славе, ма да је од многих неопажена (6—18). А описујући ово откривење, Јеванђелиста с једне стране, ставља на видело, да Промисао није испустио ништа, што је неопходно било за јављање свету Његовог Божанственог Искупитеља (6—13); с друге стране показује, да су били способни сведоци, који су откривену славу Искупитеља света видели, познали и сведочили о њој (14—18). Види: Lampe Comment. in Evang. Joannis, Г. I. рад. 288.

III. Јованово Јеванђеље јесте правило вере за *васељенску цркву*: дакле, за сва времена, места и народе. Дакле по намери самога апостола, у њему није могло бити *ништа применутога* ни к појму Јудејаца, ни у опште ка духу тадањих времена. У јеванђељу Јована налазимо најјасније учење о том, да је смрт Исуса Христа била жртвом-откупнином за грехе рода човечјега¹⁾ учење о анђелима, и на име о јављењима добрих²⁾ и деловању на човека злих³⁾ учење о васкресењу⁴⁾ и будућем суду, који ће бити изведен Исусом Христом⁵⁾. Значи, учење о овим предметима садржи у себи вечне, опште, непроменљиве истине, супрот неким из најновијих незнабожачких хришћана.

IV. *Карактер* Јеванђелиста Јована представља га, да буде чуварем *највернијим* и допушта да буде писцем *најискренијим*. Искреност је ова тим несумњивија, што

V. Налазећи се у таквим одношима ка своме Јеванђељу, у каквим је дужан да се налази апостол ка правилу вере, од њега нацртаног, он није био неодлучан унети у своје правило нешто таково, што на први поглед може саблазнити површнога читаоца⁶⁾, и дакле као да иде супрот његове цели. — С друге стране, ако је он, имао најтешње, најпријатељскије одношаје ка Исусу Христу, и не гледајући на ово, при описивању Његових страдања, није исказао никаквог негодовања против мучитеља, ни шта више сопственога чувства сажалеења: то смо ми не само дужни поштовати Јована

¹⁾ Гл. 1, 29, 3, 14—16, 10, 15, 6, 51.

²⁾ Гл. 1, 51, 20, 12, 13.

³⁾ Гл. 8, 44, 48, 49, 12, 31, 16, 11.

⁴⁾ Гл. 5, 25—29, 6, 39, 40, 44, 54, Утор. 11, 25 26.

⁵⁾ Гл. 5, 22, 27—28, 12, 48.

⁶⁾ Гл. 2, 4, 7, 8, 48. 52.

писцем *искреним*, него још више — признати у њему *шпеће оружје Духа Светога*. Како је он прост, како хладан у описивању поруга, које су се свршавале над Спаситељем! Очеvidно је, да пером његовим води истина, по не види се љубави. А каква је моћ ради љубави видети у ранама и мученичким боловима свога Божанственога Пријатеља, видети овог невиног Страдалника, како умире на крсту срамном и горком смрћу злочинца, и не показује туге, не пушта јаука или уздаха?! Тешко је мислити, да је Јован писао без болнога осећаја. Пазите, како ватрено излази на површину, кад пише: (и вид'квѣи) крв и воду, која је изтекла из ребра Исусова: (свид'ктелствова. и истинно естъ свид'ктелство его, и той в'кстѣ, ако истинѣ глаголетъ, да вы в'крѣ имете?). Он удвостручава одговоре о истини сведочанства, и ипак не сме ништа да каже од својих осећања. А чим да протумачимо себи ово, ако не тим, да је на њему у то време била рука Божја?

Из ових редова можемо опазити, да четврто Јеванђеље својим постанком, саставом, садржином и својствима свога писца опровргава све најважније клевете и одговоре против Новозаветног откриења. По овоме сваки хришћанин не иначе дужан је гледати на ово Јеванђеље, као на правило истине, које садрже у себи најчвршће основе хришћанске религије и, у случају важних сумња, у њему особито да потражимо одлучних одговора и решења. Оно је небески гром у рукама цркве Христове, који је готов поразити сваки дрски ум, који се диже на веру. Ради ове цели оно је измољено код великог апостола од све првобитне цркве; и,

⁷⁾ Гл. 19, 35.

као плод невоља и молитава њених, дужно је у сва времена да служи ка назидању, утврђењу и утеси свију истинитих последоватеља Исуса Христа.

ПРОПОВЕД НА ДУХОВЕ.

(По руском).

Света наша православна црква слави данас помен силаска св. Духа на апостоле. Догађај овај, по казивању Јеванђелиста Луке, збио се овако: у педесети дан по васкреу Господа Исуса Христа из мртвих, у јутру, у оном дому, где су били апостоли, у један пут постаде хука с неба као дување силнога ветра, и показаше им се раздељени језици, као огњени и сиђе по један на свакога од њих. Сви апостоли напунише се Духа Светога и стадоше говорити другим језицима, као што им Дух даваше те говораху (Дел. ап. 2, 1—4). Браћо хришћани! У славу и част данашњег празника, обратимо пажњу нашу на то, за што је Дух Свети сишао на апостоле у облику огњених језика?

Још у Старом Завету јављао се Бог више пута у огњеном пламену. Мојсије слушао је глас Божији из купине огњене, која је горела, а није сагоревала. На Синајској Гори дао је Бог народу израиљском закон усред огња пламеног, грмљавине и севања муње. Данилу пророку јавио се Бог на престолу огњеном. И у Новом Завету, Дух Свети сишао је у облику огњених језика, за то, да покаже и засведочи, да је Он онај исти Бог, који се негда у огњеном пламену јављао људима.

Дух Свети јавио се у облику огњених језика, и отпочинуо је на главама св. апостола за то, да очисти њихов ум, силом којег језик говори, да утврди у памети њиховој спасоносне за људе речи — поуке Христове, — да им преда дар — вештину и способност, да говоре на разним језицима разним народима, који су расејани по целоме свету, да распламта у њима ревност за проповедање Јеванђеља свакоме створењу. И

св. апостоли, тај час после силаска на њих Св. Духа, започеше говорити о Христу на разним језицима и за тим ревностно проповедали су Христово учење свима народима тако, да „ко ко зголеми измуди кѣщаніи ихъ, и къ концу килнима глаголи ихъ“. Учећи и обраћајући ка Христу све народе, св. апостоли су све, који повероваше у Христа, и у Христа се обукоше, препородили, осветили и очистили од греха благодатном силом Св. Духа и сабрали у једну св. цркву, — све, који се крстише у Христа, учинише члановима благодатног царства Христова.

Браћо Хришћани! И ми смо сви наслеђеници св. апостолâ — пастири цркве — научени вери Христовој, препорођени и очишћени спасоносним тајнама и чланови смо благодатног царства Христова. Али врло мало од нас чувају св. веру у свој њеној чистоћи, врло мало од нас живе и чине тако, како нам закон Божији заповеда и св. црква прописује. Сви ми нисмо слободни од грешних помишљаја, гадних жеља, и хрђавих дела. Па за то свагда смо дужни, а особито сад — на дан силаска Св. Духа на апостоле, преклонивши колена, да се помолимо Оцу небесноме и Сину Божијем за опроштење грехова наших и за низпослање на нас Св. Духа, да нас Он — Дух Свети, дошавши и уселивши се у нас, очисти од сваке нечистоће, и да нас учини да будемо достојни чланови не само благодатнога, него и славнога царства Божијега. Амин.

Говорио у Руми 1894.

Григорије А. Николић,
свештеник.

ЗАПИСИ ИЗ ПАСТИРСКОГ БОГОСЛОВЉА.

Саставио ректор кијевске духовне семинарије Архимандрит Борис. Превео Григорије А. Николић свештеник у Митровици.

(Наставак).

Божанствено установљење пастирског служења.

Господ наш Исус Христос изабрао је из масе народне за најближе чуваре и проповеднике јеванђелске истине познате људе, придобивене Његовим учењем, — људе обдарене особитом духовном пријемчивошћу, удостојене различитим духовним даровима, и који су се одликовали различитим наклоностима¹⁾ Ове изабранике, назване *апостолима*, Господ је увек држао код Себе; Он је живео и ходио заједно с њима, преваспитавао их и приправљао их за будуће њихово служење. Апостоли су били први хришћански пастири, научени од Самога Исуса Христа. Људи, из средине којих беху изабрани апостоли, бар већина из њих, састављали су дружину ученика и присталица Јована Крститеља, — ово су они исти људи, који су били гладни и жедни истините правде, који се мољаху за долазак царства Божја на земљи, и на тај начин били су готови за сретеније и примање Спаситеља. Господ је одмах, чим

¹⁾ Неки научењаци (на пр. Мосхајм) мисле, да број апостола (12) има одношај к броју колена израилских и да се сама реч, означавајући у јеврејском језику *апостола*, придавала ка извршним члановима или посланицима првосвештеника, који се шиљаху са важним порукама; оно, на тај начин, означава, да је Исус Христос имао права истинитог првосвештеника за јеврејски народ и све човечанство. Употребљавање броја *дванаест* у напредак у суду заклетих и у другим случајевима, као што се види, показује на то, да су апостоли предначинени да буду представницима народнога духа, представницима целог света у религиозном одношају. Много примера употребљавања овог броја можно је наћи како у Старом Завету (Бројеви I, 44. XIII, 3; Ис. Нав. IV, 8 и др), тако и у Новом (Апок. XXI, 12. 21; XXII, 2; Мат. XIX, 28).

их је позвао, ступио с њима у најтежње унутрашње општење. Он их је учинио „ловцима људским“ (Мат. IV, 18—22; Марк. I, 16—20; Лук. V, 1,—11; Мат. IX. 10). И заиста, приправљање апостола к њиховом будућем раду беше једно од главних задаћа кратке земаљске службе Исуса Христа. Он их је учио да буду, као и Сам што је, нравствено — чисти, некористољубиви, самоотричући. Не пазећи на првобитну грубост и неспремност апостола за дело јеванђелске проповеди, Исус Христос „призва, њихже хотеше самъ: и придоша къ немъ. И сотвори дванадесате, да едѣштъ съ нимъ и да посылаетъ њихъ проповѣдати“ (Марк. III. 13, 14). Он их је научио, како се ваља молити, живити свето, чувати постове, светити суботу не у јеврејском, него у хришћанском смислу, — како од јудеја да постану хришћанима, да љубе све људе и да се клањају Оцу. Он их је шиљао на мисију проповедања и дела милосрђа, учећи их и бодрећи и нај-после, по вазнесењу Свом, послао им је Духа Светога, да је с њима увек и да им помаже у проповедању јеванђеља свету (Мат. X, 1—8; Јов. XX, 21). У неким одношајима, по овоме, апостоли се показују као образац за све хришћанске пастире, премда у другим одношајима они стоје одељено, на недостижној висини.

Апостоли, сагласно заповести Спаситеља, остали су у Јерусалиму врло дуго времена, — по мишљењу неких научењака, на пр. Lechler-а, у току двадесет и пет година. Али у сваком случају, они су били у Јерусалиму доста дуго за то, да организују хришћанску цркву и да је учврсте

у свима њеним простим, али божанственим обичајима, установама и догматима, проповедајући јеванђеље и извршавајући дужности пастира, као што видимо из Дел. ап. II, 42: V, 42. Јерусалимска црква врло брзо порасте до пет хиљада верних, и продужила је, без сумње, брзо растити, премда под притиском гоњења и није могла састављати једну општину. Нема сумње, да су се у њој образовале разне општине, које су имале своје учитеље и пресвитере, постављене, од апостола; али сва у опште црква још се налазила под надзором последњих. Ове првобитне разне цркве општине, са својим нарочитим пастирима, премда састављајући само једну цркву, основану на апостолима, „и њи њи крстоу.“ представљају собом дивну слику цркве Христове, тада потпуно оживотворену и изражавајући истину, да је овде „једно тело и један Дух.“ Обратимо сада пажњу на само назвање „апостол“ и разгледајмо, у чему се састоји сличност и разлика апостолског служења са данашњим служењем хришћанског пастира. Назвање „апостол,“ слично другим назвањима пастиреког служења, првобитно изражаваше неку особиту идеју и изазвано је било неком правом неопходношћу.

Реч „*ἀπόστολος*“ долази од „*ἀποστέλλω*“ — „шиљати, одправљати.“ У Класичној Грчкој, оно се употребљавало за означавање „заповедника флоте, која је готова да отплови;“ његово је прво значење идеја рада, потпуно спремнога, снабдеведенога свачим, што је неопходно за пут и који је добио налог да иде ради извршења које одређене поруке, слично на пр. владином легату или посланику. Ова идеја одређене поруке показана је у посланици к Галат. II, 8. У таком смислу реч се ова придавала и Спаситељу (Јевр. III, 1).

Историјско употребљавање и значење ове речи у св. Писму, без сумње, односи се к заповести, датој од Христа Спаситеља дванаесторици апостола по васкрсењу Његовом из мртвих: „*ишедиш къ мѣрѣ кѣмъ, проповѣдите Евангѣлїе кѣмъ чкварѣ*“ (Марк. XVI, 15). Апостоли су били нарочито приправљени и назначени од Исуса Христа, да буду Његови посланици и да сведоче о Њему свету. Они су могли чинити то, јер Га видеше и знаше непосредно и беху научени од Њега. Они су били Његови лични и верни сведоци: „*И рече имъ: такъ писано естъ, и такъ подокаше погрядати Христѣ и козкрѣдѣти отъ мѣртвѣхъ къ третїи днѣ, и проповѣдатисѣ ко имѣ егѣ поканиѣ, и отпѣдѣшии грѣхѣмъ ко кѣмъ азъ ѣхъ, начинши отъ Иерѣалима. Вы же ете свидѣтели имѣ*“ (Лук. XXIV, 46—49). Они су били не само сведоци учења и чудеса Христових, него су били и очевидци Његовог земног живота, пошто су могли говорити: „*И жикотъ акѣмъ, и видѣхомъ, и свидѣтели еткѣмъ, и козкѣциемъ кѣмъ жикотъ кѣчнѣи, иже кѣ ѣ Отца, и акѣмъ имѣ: еже и видѣхомъ и слышхомъ, покѣдѣмъ кѣмъ, да и кѣ окциѣи имѣте къ намѣ: шкѣциѣ же наше го Отцемъ и къ сыномъ егѣмъ Иѣсѣмъ Христомъ*“ (Јов. I, 2—3).

Они су проповедали Христа из љубави услед дубоког проницавања свим својим духовним бићем у речи, речене им од Исуса Христа не дуго до Његове кретне смрти: „*Не ктолиѣ кѣмъ глѣгомъ рѣкѣ, акѣ рѣкѣ не кѣтѣ, что творитѣ гомодѣ егѣ: кѣмъ же рѣкохъ дѣдѣи, акѣ кѣ, аже слышѣхъ отъ Отца Иѣсѣмъ, казѣхъ кѣмъ. Не кѣмъ Иѣсѣмъ извѣрѣте но азъ извѣрѣхъ кѣмъ, и положихъ кѣмъ, да кѣмъ идете и плодѣ принѣте, и плодѣ кѣмъ прѣкѣдетѣ: да егѣмъ имѣе проѣте отъ Отца ко имѣ Иѣсѣ, дастѣ кѣмъ*“ (Јов. XV, 15, 16.) Као други Христови, они су били у тесној заједници с Њим и видели су и гледали не само Његово лице, него и душу. Духовна личност Исуса Христа, била је изображена у њима; у јеванђељу Јовановом нарочито видимо откривење божанственог живота души човечијој кроз општење са

WWW.UNLIB.BS
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Искушитељем, и христологија Јованова (учење о Христу, као ваплоћеном Богу — Слову), дубока, животна, садржавајући у себи сакривено зрно вечног живота, — до сада је најдубље откривење Бога духу човечијем. Они су били, по овоме, више сваких противречија и сваких сумња односно Исуса Христа и Његовог учења, јер су они знали Онога, кроз кога су се утврдили и сведочили су о томе, што су сами били очевидци.

Речи, мало час наведене из Јеванђеља Јованова XV. главе, нису се односиле на Јуду; није му била дата такођер ни заповест, да иде и проповеда јеванђеље. Удеси карактер Јудин морају бити предметом особите пажње сваког хришћанског свештеника. Он је такођер, свакако, имао способности да љуби оно, што је достојно љубави, и, може бити, жарко је љубио Христа с првога погледа; али свет је био силян у њему, и могућност љубави Христове, није могла ипак привући га к том вишем духовном општењу са Спаситељем, којим су се наслађавали други ученици; он је срцем био прикован к земљи; корен самољубља није био искорењен у њему, и он је ишао за Христом не Господа ради, него ради себе самога. Пример Јудин, једног из првих дванаесторица слуга Христових, мора служити особитом предострожношћу за свештенике, показујући, да служење Христу и свакидашњи узајмички додир са највишем истином и светињом, нису довољни за осигурање верности Господу.

Но обратимо се к расматрању више посебнога и одређенога употребљавања речи „апостол.“ Не упуштајући се у истраживање спорних питања у погледу Јакова и Јуде и других сличних спорних тачака, примећујемо, даја реч „апостол.“ у свом најтешијем значењу, по праву при-

дато само дванаесторици или, још тачније, ка једанаесторици апостола, који су послани од Христа, да сведоче о Томе, Кога су они лично видели и знали. Ово су били по ап. Павлу (2 Кор. XI, 5) *οἱ υπερλίαν ἀπόστολοι*; а у Дел. ап. I, 29 они су названи *οἱ ἐνδεκα ἀπόστολοι*. У овом смислу, коначно, није било прејемника апостолима; али име *ἀπόστολος*, свети Павле придаје такођер и себи самом, и ми тврдимо, да он употребљава овде овај термин у оном првобитном, најтешијем смислу. Он се назива *κλητὸς ἀποστόλος* (1 Кор. I, 1), Као особито позван и изабран од Христа; а у посланици к Ефесцима I. гл. 1. ст. — *ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ*, т. ј. таквим апостолом, којему се Христос нарочито (одељено од других) открио (при његовом обраћењу бар) и јавио вољу Своју, у оном правом и буквалном смислу, као и првим апостолима; о овом он сам јасно говори у 1 Кор. XV, 8. „Последи же крѣхъ, акш иѣко еиѣ изкрѣдъ, акш и ликѣ“ Он је имао право, за које се чврсто држао, назвати се подлиним (у властитом смислу) апостолом Христовим; премда је предпоставка, као да је св. Павле изабран био од Христа, да попуни место Јудино, у место Матеја, изабранога само од апостола, и лишено сваке основе. Што се тиче Матеја, он је био изабран после особите молитве ка Христу и, без сумње, под руководењем Духа светога; он је, свакако, такођер видео Господа. У самој ствари, он је изабран био из средине пређашњих ученика, који су били сведоцима свију догађаја земног живота Спаситеља, почињујући од догађаја Његовог крштења од Јована (Дел. ап. I, 15—26). Но реч „апостол“ двапут се срета у св. Писму као надимак лицима, која не припадају броју дванаесторице. У Дел. ап. IV, 4 и 14, Варнава и Павле названи су

апостолима, али овде, вероватно, више садржи у себи мање. Пошто је Варнава био изабран за помагача Павлу, то га је он природно просветио светлошћу; уз то Варнава (Вар-Нава — „син пророштва“) је после св. Павла био један од најделатнијих слуга Христових и сам је видео Господа тако, да с пуним правом може бити названи апостолом у првобитном смислу ове речи; и овај, и други били су торжествено одевљени за најстарије чланове антиохијске цркве при учешћу свију чланова цркве у избору њиховом и по особитој заповести св. Духа (Дел. ап. XIII, 2).

Други случај налази се у посланици к Римљ. XVI, 7, где су Андроник и Јуније названи апостолима, или, барем место овога је може бити тако протумачено. Ако је тако, то или је реч „апостол“ употребљена овде у другом, неофицијалном значењу „посланика“ Христова (2 Кор. VIII, 23; Филиб. II, 25) или су пак ова лица стекли себи истинито право на ово звање из те чињенице, што су и они такођер видели Господа, јер је за њих казано: „*οὐ καὶ πρὸ ἐμοῦ ἑυρέθησαν ἐν Χριστῷ*“. Ово се без сумње односило на оне, за које св. Павле говори у 1 Кор. XV, 6 „*Ποτοὶ γὰρ ἄκισα κολλῆ πατισθητῆ ἐπιτάμῃ ἐδννοῦ; οτῆ νηξῆ μνοжайшій прѣмыкаютῆ догмаѣ, иѣцаѣ γῆ и почиша.*“ По овоме, ваља мислити, да се реч „апостол“ у свом првобитном или строго официјалном значењу, никад није посебно придавало никоме, изузимајући оне, који су видели Христа и могли су сведочити о Њему и Његовом васкресењу, као оче видци.

Цигло апостолско служење било је изванредним служењем, и престало је заједно са самим апостолима, о чему се уверавамо из следећих простих обзира; 1.) „Апостол“ је био онај, који је сам видео

Христа и Његова дела, и по томе, могао је непосредно сведочити о Њему, 2.) Апостоли су имали надприродне дарове, на пр. дар чудеса и дар пророштва. 3.) Они су били оснивачи и устроитељи свију цркава, и имали су опште старање о црквама; речју, њима је предата била власт не над појединим само црквама, него и над укупношћу њиховом, т. ј. над васељенском црквом. Апостоли су имали неоспорна преимунства пред свима својим најдаљим прејемницима: они су били оснивачи цркве, који су добили директну и непосредну заповед, да навешћују свету долазак царства Божја (Дел. ап. V, 12 и след). 4.) Најпосле, осим неких изванредних избора по заповеди Духа Светога, као што је избор Матеја на место Јудино и оделење Павла и Варнаве, историја нам не говори, да су који нови апостоли били бирани у веку апостолском. Јаков Старији, већ нема свога пријемника у делу апостолскога служења (Дел. ап. VII, 1), такођер и други апостоли.

Но ма да је служење апостола било изванредним и искључивим служењем, тиме се немање апостол јавља као образац за хришћанског свештеника; он садржи у себи сва својства, неопходна за служење последњег. Из служења апостолâ, развили су се сви видови свештеничког служења: они су били извором свештенства, као што је Христос био извором апостолског служења. Сличност свештеничкога служења за служењем апостолским, још јасније можно је видети из следећег; 1.) Назначење данашњег свештеника у суштини је то исто, што и назначење апостола, на име — проповедати „истинѣ, аже ко Христѣ Исѣскѣ“ свима људима. 2.) А такав је у суштини и његов позив ка служењу, јер сваки истинити свештеник добија прави, премда и не баш

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

директни, позив од Христа и јесте свештеник διὰ θεϊμάτων Θεοῦ 3.) Заповеди, које су добили од Христа апостоли, односе се, — барем дух прописани, ако не речи његове, — и на данашње свештенике. Проповед Христову на гори, називају „речју при посвећењу,“ и ма да је, по мњењу Неандра, реч ова била управљена не к једним цигло апостолима, тим их је не мање, без сумње, Христос при овом имао у виду пре свега. Речи Господа, у јеванђ. Мат. X. гл., у погледу ученика и њиховог одношаја к свету, а свакако и речи Његове (у јеванђ. Јов. XIII, XIV, XV, XVI и XVII гл) јесу најдрагоценији аманети слугама јеванђеља. 4.) Живот апостола гаља да буде примером за живот

слуга цркве; и један од најбољих образаца таковог слуге био је ап. Павле (Дел. ап. XX, 18—28). Истина, карактер апостолског века, у многим се разликује од нашег времена, пошто апостоли у многим стварима — напр. у оделу, у начину живота и шта више у спољашњим облицима речи и проповеди — не могу бити за нас предметом потпуног подражавања. Но пошто је стварати искључива правила за кога му било драго, и стварати људе ван предела човечијег саучешћа и подражавања противно духу хришћанства (Рим. I. 10—12; XV, 24—33), то је можно казати за пастире у свима одношајима, искључујући оне случајеве, где се они јављају одарени нарочитим, надприродним даровима.

[Наставиће се].

БЕСЕДА У XVI. НЕДЕЉУ.

„Докри раке клагий и кѣрнин. ш малк кылк еси кѣринъ, надъ многими та портаклю: кинди къ радостъ Гдѣ твогш.“ (Мат. 25. 21).

Овим речима цуним похвале, љубезни моји, награђује и обраћа се у данашњем св. јеванђељу Господар своје верног слуги, коме повери и даде на употребу 5 таланата. И други слуга, који доби 2 таланта и њима стече још два, и он је чуо из уста Господара свога похвалне речи: Ти си ми био верни слуга. Само онај трећи, о ком се говори, да није на добро употребио свој талант, него га у земљу закопао, без икаква осећаја и безбрижно седећи и не помишљајући, да мора давати рачуна о добру му повереном, тај се мора застидети, јер је он лукави слуга, а господин вели, да му се одузме и онај један талант, па да га баце у таму најкрајњу, где ће бити, плач и шкрипање зуби.

Ето, како дивно и прекрасно спрема Христос народ свој, како скромно, како са пуно воље и мудрости, опомиње и упућује пастир овце своје, да проживе часно, поштено и узвишено, дане свога земног жића! Поњатном и разумљивом

причом за свакога, учи и упућује нас Спаситељ, да изађемо на стазу онаког живота, који ће нас одвести нашем спасењу, и тамо смо сви ми добре или лукаве слуге, јер и нама даде Господ таланте, једном више, другом мање, па ће и од нас тражити тачног рачуна, кад се жетва приближи.

Зауоставимо се, браћо, на том, какве је таланте поделио Господ међу нас, да се научимо и сазнамо њима верно и савесно руковати и служити, па да постанемо верне слуге Господа свога.

* * *

Таланти су били у Римско доба новац, што је представљао велику суму, и кад Господар преда слуги свом један талант, то је већ знак великог поверења. А тим већма указује Господ Бог поверење према нама, кад нас је обдарио талантима духовним и телесним, даром прекрасним, да би га у животу своје плодносно употребљавали и умножили.

Један од тих драгоцених таланата, шта нам милостиви Творац даде, јесу чула наша. Праву вредност њихову, уме ценити тек онај, који их нема. Слепац знаде оценити, како је вид драгоцен, неми сазнаје неизмерну благодат говора, којим се тај бедник не теши, а болник тек осећа и увиђа у души својој, како је здравље драгоцен; то су таланти од Бога нам поверени. Али Господар живота нашег тражи од нас, да се савесно њима служимо, да око не гледа за страстима телесним, него нека управља само небу своје погледе, у њему нека гледи своје одређење и постојбину; да нам језик не буде за грдњу и клевету, него да њиме прослављамо величанство Творца целе васионе, и да нам тело не буде гњездом покварености и порока, него истинским обиталиштем и храмом св. Духа¹⁾.

Даље нас Сведржитељ обдари разумом и схватањем, па нису ли и то драгоцени дари. Бог нам ово поклони, но не да се служимо разумом у смишљању разних зала, напасти и лукавства, него да се учимо познавати себе и Бога, и, да би се том духовном способношћу узвисили над неразумном животињом, на хвалу и славу не себе самих, већ Бога Саваота. Дужни смо се старати, да нам се разум које чиме не помрачи, те да се тиме спустимо и понизимо до неразумне животиње; а случајно погледамо ли на онога, који је с' ума сишао, па је сажалења достојан, јер он није просвећен чистим разумом, тада ћемо увидети и упознати цену и важност разума, па ћемо га достојно неговати.

Створитељ нам даде још срце и вољу. Ово су такође два златна таланта, што чине човека круном свих видљивих створења, ако се човек служи њима у оном смислу, у ком су му дани. Јер срце човечје треба да је жртвеник, на коме пламте узвишени осећаји љубави, треба да је место и извор, одакле проистиче љубав према Богу и ближњему, вера, нада, мир, спокојство, блаженство и срећа за све људе. Срце човечје треба да је, по светим речима Спаситељевим, неугасими светилник, који пламти и блиста прекрасним и узвишеним осећајем према ближњем нашем, тада ће управо бити талант, што се обилно умножило на срећу и добро целог човечанства. За то се и молио св. псалмопевац Господу своме:

„Чисто срце учиними Боже, и дух прави понови у утроби мојој“²⁾.

Срце хришћанско треба да је и на жртву спремно, само ако иде у корист ближњег. Тако ће послушни слуга, добар и веран, изнети овај талант пред Господа свога. Али онај слуга, што затвара срце пред целим светом, у ком нема љубави према Богу и ближњему, које не зна за благодет и милосрђе, него још на против срце своје обесвећује гњезом, пакошћу, завишћу и другим нехришћанским пороцима, јест, тај је закопао од Бога му поверени златни талант у земљу, као лукави раб, и неће му донети жељена плода, него ће се у камен претворити.

Што се тиче воље, то и она има у животу нашем велико значење. Јер човек није као животиња, која иде тамо амо куд је гониш и чини оно, што од ње тражиш; човек има своју сасвим слободну вољу, да чини добро или зло, те може овај талант на добро или зло употребити. За то и треба да нам воља увек против зла војује, да се због зла не колеба и не подаје жељи поквареног срца, него се сасвим слободно и одлучно добру предаје и за њим тежи, тада ће таланат тај донети великог плода, а човек који се тако влада, назваће се верним слугом. Па за то љуб. моји: „Као деца видела живите, јер је род духовни у свакој доброты и правди и истини; истражујте, што је Богу угодно.“³⁾

Најпосле нам даде Господ још један таланат, а то је наш земни живот са његовим дивним красотата и благом. Шта све имамо за кратко време, што овде проживимо! Са сваке стране окружују нас земаљска блага, што су додељена не само нама, него и нашем милосрђу према беднима. У животу нам се развија разум мало по мало и долази све до већег и опширнијег познања; у животу усавршују нам се чула и имају прилике, за упознају добро и зло; у животу упознајемо се ми са делима и обичајима ваљаним, и корисним по своју душу. И, у колико је дужа стаза нашег живота, тим имамо више прилике да се спремимо за вечни живот.

Ето вам, љуб. моји, тих драгоцених таланата, које примисмо из руку Оца небеснога; ето дарова, које раздели „Господъ Господи“ међу

1). Ек. 2. 22. —

2) Пс. 50. 12.

3). Екес. 5. 8—10.

својим слугама. И богатство и земаљско благо, достојанство и части, све су то таланти човеку од Бога одређени; једном Господ даде 5, другоме 2, а трећему само 1 талант, но сви су добили да га савесно употребе. За то смо дужни савесно и добро њима руковати, па ће нам бити онда савест спокојна. А шта може бити за човека утешније, него кад може с правом рећи: Ја сам испунио вољу свога господара, и кад уехте са мном да се разрачуна, тада ће ме похвалити за верност моју. Тако је верном слози по свршеном послу слађи санак, њему се мили овај живот, њега весели красота овог света; он не страхује ни од чега, но смело и спокојно чека на обрачун са својим господарем. Награда је њему сигурна, јер ево речи Спаситељевих: „Радујте се у онај дан и играјте, јер где, ваша је плата велика на небу“¹⁾. Господ ће га над већим поставити, јер он беше веран слуга, па је заслужио поверење.

¹⁾ Лук. 6. 23.

Но тешко ће и горко бити оном несрећнику, што је закопао свој талант у земљу и није га умножио; при обрачуну, одузеће му се и тај, и он ће бити осуђен као лукави и неверни слуга на таму најкрајњу, ту ће бити плач и шкрипање зуби.

За то, љубазни Хришћани, научивши се из ове данашње приче, употребљује своје таланте т. ј. разум, срце, вољу, телесна чула и душевне силе и све своје земно живовање с његовим красотами и благом, тако савесно, како би при полагању рачуна пред Господом заслужили, да чујете из уста његових оне радосне речи: „Добро, слуго добри и верни, у малом си ми био веран, над многим ћу те поставити; уђи у радост Господа свога.“ Амин.

У Земљу месеца Септембра

с руског превео:
Симеон Аранички
Протопр. капелан.

ЈЕ ЛИ ПРОПИСИМА ЦРКВЕНИМ ОПРЕДИЈЕЉЕНО КАКО ТРЕБА СВРШАВАТИ ЗАЛЕТВУ.

У св. П. „Босанско-Херцеговачког Источника“, год. VIII. стр. 70.—71., написао је брат Милан С. Пантелић, свештеник зајечарски чланак „о заклетви“ и заодјео га врло лијепим мислима.

Читајућ тај саставак, нађосмо међу другим, и ово: „Начин вршења заклетве, није тачно предидељен прописима црквеним. Мени бар то није познато. Истина о заклетви има неколико ријечи у Фирмилијановом „Парохијалнику“, под насловом: „чинъ совершениа клятви“, али ова се заклетва опет не може примјењивати на све случајеве, већ само на један, а то је, кад се један, или више њих, као свједоци заклинају. Према томе, заклетве су до сада вршене, како је који свештеник знао, или од других својих колега видио. Тако, многи свештеници врше заклетву без епитрахиља, а неки опет са њиме, но без

икаких црквених молитава. Свакојако и једни и други не врше је правилно.

Послије ових ријечи, покушао је брат Милан, да нам покаже како би се заклетва најправилније могла свршити. Предлог тај не може имати за нас *обавезне снаге*, јер је и његов *поредок чина* тек пошљедица комбинирања резервисаног материјала, са доста непоуздана извора „*relata refero*“.

Да припомогнемо овом брату — а, можда, и још коме од браће наше — отштампаћемо овдје један такав *чин*, који је за оваке прилике, *прихватила св. наша православна црква*.

Чинъ, кываѣм ый во іаклѣніѣ истинны междѣ двома челоуѣкома тѣжѣщымасѣ, кѣ ниѣже, кываѣтъ прегрѣшѣніѣ, илѣ прегрѣдѣніѣ, илѣ кѣ какоулико кѣщи лишѣніѣ, ѣще показаніѣ не ѡбрѣ-

щется, ниже грамотою (писаніем), ниже сви-
дѣтельми изъищется.

Тогда прѣщисѧ да приходѧтъ къ црѣ-
ковный сѣдѣ къ архіерію. Онъ же междѣ
ими да сотворитъ изрѣдное разрѣшеніе, пред-
лагай предѣ дѣса ихъ оужасный страхъ во
лжѣ кленѣщихсѧ, и клѣтвѣ престѣпающихъ да
негли оустрашитсѧ, смѣлай лѣстною клѣтвою
неправдѣ праведнѣ показати, аще сотвори лѣсть
нѣкѣю, или обидѣ, или нищеты ради своедѣ,
или ѡ дѣвола дѣйства, или ѡ превращеніа
злыхъ ѡнеправдова нѣкогого ѡ ближнихъ: и
оустрашисѧ да глѣтъ истинѣ, воасѧ правед-
нагѣ сѣдѣи и црѣ хрѣта вѣа нашегѣо страшнагѣо
и грѣзнагѣо воздаднѣа: понеже ѡбидѣи бли-
жняго, никакоже извѣжитъ нестерпимагѣо том-
леніа и кѣчнагѣо, мѣченіа. и иными полезными
подчѣетъ ихъ.

Посѣмъ, аще кромѣ клѣтвы не прекло-
натсѧ ко примиренію, поѣмлетъ коегождо ѡ
недѣ дѣбѣ, пакн мирнаѣ наказаніа къ нимъ
вѣщай, ѣкѣ да извѣстѣтъ истинѣ нелѣст-
нымъ образомъ: и да не йматъ архіерей по-
казати (изъвити) дѣбѣ ѡ неѣ исповѣданнаѣ,
но да оустрабнтъ винѣ блгѣоухищреннымъ об-
разомъ.

Аще ли же и по сихъ истинны не испо-
вѣдатъ, тогда повелѣваетъ архіерей прѣто-
сѣнгелѣ, да йдетъ со архідѣакономъ во црѣковѣ,
предстоѣщѣ и чреднѣмѣ сѣенникѣ. И постав-
лѣютъ посередѣ црѣкѣ налѣи, на немъ же по-
лагѣютъ стѣбе и сѣенное ѣвлѣе. Возжигѣютъ
же и двѣ свѣщѣи на свѣщницахъ, и постав-
лѣютъ со ѣво ѣ странѣ налѣи. Чредный же
сѣенникъ, наложивъ на сѣдѣ епѣтрахиль и фе-
лѣнь, творитъ начало сѣце:

Блгѣословѣнъ вѣтъ въ трѣцѣ воспѣваемый
и славимый, всегда и икинѣ и приснѣ, и во
вѣки вѣкѣвѣ. И глѣютъ: Аминѣ. Црѣдѣ нѣный:
Тристѣбе. По дѣче нашъ: Йкѣ твоѣ ѣсть црѣтво,
и прочѣе. Таже, ѡалѣмъ и: Помилѣи мѣ вѣе....

ѡалѣмъ е: Глѣголы мѣлѣ вѣншиѣ гдѣи... ѡалѣмъ
кѣ: Кѣ теѣкѣ гдѣи воззѣдѣ....

Посѣмъ оумилѣтельными трѣпарѣи. Глѣсъ
ѣ: Помилѣи насѣ гдѣи, помилѣи насѣ, всѣкаго
во ѡѣкта недѣомакѣюще, сѣю ти молѣтвѣ ѣакѣ
владѣцѣ гѣкшнѣи принѣсѣмъ: помилѣи насѣ.

Глава:

Гдѣи помилѣи насѣ на тѣа во оупѣвахѣомъ,
не прогнѣкѣайсѧ на ны сѣклѣ, ниже помилѣи
вѣзакѣонѣи нашихъ но прѣзри и икинѣ ѣакѣ
блгѣоубѣоивнѣи, и изъави насѣ ѡ врагѣ нашихъ.
тѣа во ѣси вѣтъ нашѣ, и мѣ людѣе твоѣи, всѣ
дѣклѣ рѣкѣ твоѣю, и йма твоѣе призывѣемъ.

И икинѣ:

Млѣрдѣа двѣри ѡвѣрзи намъ блгѣословѣ-
ннаѣ вѣце, надѣкѣущисѧ на тѣа да не погѣвнемъ,
но да изъавимсѧ тобою ѡ вѣдѣ: тѣа во ѣси
спасѣнѣе рѣда хрѣтѣанскагѣо.

Таже исповѣданіе правослѣвнымъ хрѣтѣан-
скѣмъ вѣрѣмъ: Вѣкрою во ѣдинаго вѣа дѣа....

Посѣмъ трѣпарѣи и кондѣакъ стѣагѣо, ѣгѣѣже
ѣсть дѣнѣ. Посѣмъ наказѣетъ хотѣщихъ клѣ-
твою истинѣ изъвити, да не вѣдетъ клѣтѣа.
Аще ли же не послѣшають, да ѡправдѣтсѧ
клѣтвою предѣ стѣкимъ ѣвлѣемъ сѣимъ обра-
зомъ. Аще коимъ свѣрникѣомъ лѣчитсѧ ѡ
займетѣкѣ или ѡ прѣвѣндѣкшнѣи какомъ тѣажѣвѣ
дѣклѣти, а сыскѣтъ мѣжѣ ими вѣдетъ нѣчемъ.
и сѣ сѣдѣ или вѣз сѣдѣ ѣдинѣ ѣдиноѣмѣ на
дѣшѣ дѣстѣ, ѡ немѣже прѣ ѣсть, и хотѣи
клѣтвою ѡправдѣтсѧ по исполнѣнѣи чѣна, по-
лагѣетъ деснѣю свою рѣкѣ на стѣбе ѣвлѣе, и
кленѣтсѧ по чѣнѣ, ѣакоже вина ѣсть: дрѣгѣи
же стѣитъ прѣбѣтѣо послѣшѣа клѣтѣи, а не
ѣба кленѣтсѧ.

Аще ѡ дѣнѣгахъ прѣ:

Йакоже стѣ вѣжѣственное и сѣенное ѣвлѣе
оучѣтъ, и заповѣдѣетъ намъ истинствѣвати
сѣимъ, ѣи ѣи, вѣзѣла оу менѣ сѣи, йакѣ, дѣнегѣ,
толѣкѣ и толѣкѣ.

Аще ѿ дома:

Икоже сѣ вжественное и сѣенное еѡлѣ оучитъ, и заповѣдуетъ намъ истинствовати сямъ, ей ей, разграбилъ и разорилъ сѣй, ймкъ, домъ мой, сицевымъ и сицевымъ образомъ.

Аще ѿ одежди:

Икоже сѣ... (као горе) ей ей, взалъ оу мене сѣй, ймкъ, одежди моѡ (одежда моѡ), и не ѡдаде ми ѡ (ѡ).

Аще ѿ конѣ:

Икоже сѣ... (као горе) ей ей, взалъ оу мене сѣй, ймкъ, конѡ, или волѡ, или овчѡ, или ино ѡ подобныхъ сямъ, и не ѡдаде ми егѡ.

Аще ѿ везчестїи:

Иже сѣ... (као горе), ей ей, сотворилъ ми сѣй чѣкъ везчестїе сицевымъ и сицевымъ образомъ.

Аще ѿ селѣ:

Икоже сѣ... (као горе), ей ей, завладѣлъ сѣй, ймкъ, селомъ моимъ, или кїноградомъ.

Аще ѿ равѣхъ:

Икоже сѣ... (као горе), ей ей, завладѣлъ сѣй, ймкъ, равѣ моими, ймкъ.

Аще ѿ нивѣ:

Икоже сѣ... (као горе), ей ей, пожаалъ, или потравилъ сѣй чѣкъ нивѡ моѡ толїкѡ и толїкѡ вѣлю.

Аще ѿ сѣнѣ:

Икоже сѣ... (као горе), ей ей, покосилъ сѣй, ймкъ, и свѣзъ къ сѣнѣ сѣна моѡго толїкѡ и толїкѡ кошенъ.

Аще ѿ оугѡдїи каковѣнко:

Икоже сѣ... (као горе), ей ей, завладѣлъ оу мене сѣй, ймкъ, каковымъ и каковымъ оугѡдїемъ.

Аще ѿ вїенїи:

Икоже сѣ... (као горе), ей ей, вилъ мене сѣй, ймкъ, каковымъ и каковымъ ордѣемъ.

Аще ктѡ настїилъ вїти:

Икоже сѣ... (као горе), ей ей, повелѣлъ, или настїилъ сѣй, ймкъ, вїти мене, тогѡ и тогѡ, ймкъ.

Аще анѡго вїша:

Икоже сѣ... (као горе), ей ей, вилъ тогѡ, ймкъ, сѣй ймкъ, сицевымъ ордѣемъ, ѡзъ же тоѡ вїдѣхъ.

Аще ѿ ѡтравѣ:

Икоже сѣ... (као горе), ей ей, даде ми ѡтравѣ сѣй, ймкъ, сицевымъ образомъ.

Аще ѿ глѣхъ каковыхъ:

Икоже сѣ... (као горе), ей ей, глѣлъ сѣй, ймкъ, каковыѡ глѣ при мнѣ.

Аще ѿ зажженїи:

Икоже сѣ... (као горе), ей ей, зажегъ сѣй, ймкъ, домъ мой, или селѡ, сицевымъ образомъ.

Аще ѿ ѡлѣтїи чесогѡ:

Икоже сѣ... (као горе), ей ей, ѡлѣлъ оу мене сѣй, ймкъ, сѣѡ и сѣѡ вѣшь, и не ѡдаде ми ѡлѣ.

Аще ѿ татѣвѣ:

Икоже сѣ... (као горе), ей ей, оукралъ оу мене сѣй, ймкъ, каковѡ люѡо вѣшь.

Аще ѿ каковѣ злѣ:

Аще сѣ... (као горе), ей ей, сотворилъ ми сѣй, ймкъ, каковѡ злѡ, сицевымъ образомъ.

Аще ѿ лѣсти и ѡманѣ:

Икоже сѣ... (као горе), ей ей, содѣлалъ и сшилъ на мѡ сѣй, ймкъ, каковѡ и каковѡ лѣсть и ѡманъ сицевымъ образомъ.

(Свршиѡ се).

ЧЕТИРИ ПУТЕВОЪЕ ДОБРОМ ЖИВОТУ: СТРАХ БОЖИИ, МУДРОСТ, ТРЕЗВЕННОСТ И РАД.

Поука газде Онуфрија Грушкевиѡа, унуку свом Николи Григоријеву.

(Наставак).

Нисола. Но, сад ми приповедај о тре-
хој травї!

Онуфрије. Та још ти нисам исприво-
ведио све о другој. Казао сам само, да

се она зове премудрост, да о њој то и пише Цар Соломон; но још ништа не рекох о том, како се с њом живи на овом свету. Не знамо још све о њој.

Никола. Можда ћеш опет приповедати какву историју?

Онуфрије. Приповедаћу ти и историју. Морам ти рећи, да сваки град, свако село, шта више, свака кућа, има своју историју или најпросто казати, своје догађаје. А како сам стар човек, то се много већ догађаја догодило на моје очи, и у сваком догађају има науке и поуке. Сад чуј, шта говори мудрост о том, како се добија истинито богатство и част.

Прво и прво, знај и памти, да неправедно добро, није истинито добро, јер ће пре или после зацело пропасти, ако не у рукама онога, ко га је неправедно стекао, то ће у рукама деце његове, или, унука његових. Хоћеш ли да стечеш иметак, задовољство, — узми себи за правило, да у кући твојој, под кровом твојим, у целом дворишту твом, не би било за једну полушку неправедног добра — туђега стеченога преваром ближњегга, неправдом. „Туђе добро на корист не служи“ каже пословица, туђе је добро у кући баш исто тако, као и горућа влада под сламним кровом: као што ћеш чувати кућу да се не упали, тако исто буди на опрезу, да немаш ништа туђега. *Друго,* како дошло, тако ће и проћи, а што зарадиш у зноју лица свога, умом и радом својим, породицом својом, то ће се намножити и донеће ти строструки плод, *Треће,* не заборављај на Бога: од иметка свога принеси сваке године дар на цркву, у славу Божију. Господ Бог не трпи нужде у том, јер сва богатства и слава наша — прах је и трулеж у упоређењу с небесима и анђелима, који Му служе. Али ово је

нужно за нас саме, за обновљење љубави и благодарности у срцима нашим. *Четврто,* Пази не бедне, убоге и несретне, пази на нужде сељана, на своју домовину и гдје је нужно — подај радо и од срца *Пето,* не поноси се и не горди са богатством својим. Шта је твоје богатство према богатству других, данашњих богаташа, и шта је богатство целог света према једној само звезди небесној? То исто, што једно зрнце песка, према њзпрегледној множини песка у пустињи или океану! Па за што се ту гордити? — Сад, да би се постарао, да добијеш само добро праведно и да можеш то боље схватити — зашто се лако стечено добро, лако и прохарчи, приповедићу ти историју.

Покојни твој родитељ морао ти је не једном приповедати о покојном нашем спахији?

Никола. Приповедао је о спахији и о његовој жени, да су то била господа врло добра и милостива.

Онуфрије. Да ли ти је приповедио и о његовој кћери, госпојици Ани?

Никола. О кћери њиховој, покојни мој отац приповедао је, да је била врло добра, побожна и лепа.

Онуфрије. То није баш тако давно било, а ти се ниси још ни родио, кад се ово догодило, шта хоћу да ти приповедам.

О покојном спахији и о кћерки му, било је много тумачења. Али што ја о њима знам, што сам ја сам код њих видио и слушао својим ушима, то, синко, свакако не ћеш видети ни чути, но ћеш можда само у књизи каквој читати,

Од малена је ваш спахија био горде и љуте нарави. Велики је комад и од нашег посадског језера за ливаду процесом добио, — и неће му се грех спомињати на овоме свету. Но Бог га је умирио,

WWW.UNILIB.RS

опаметио се и под старост био је тако кропак и добар, да му равна ни пре ни после није било. Како су се пре бојали њега људи, као страшила, као утворе какве и мрзили су га; тако за тим, кад се догодила с њим та промена, љубили су га као рођеног оца. А то се догодило ево како: Мужици су за спахију пасли стадо, возили му сено, снопље, дрва, и ђубре. Колико је чија марва и стока могла, толико је сваки и радио. Но ево ти једанпут, разаслао спахија по селима своје бирове ради робије, да се вози ђубре. Дошли бирови и говоре: Господин спахија одлази у купатила (илице) да се лечи и жели, да је до његовог полазка сво ђубре на угарницама. Ко вози, — рачунаће му се у дан робије и осим тога за сваки воз — по стакленце ракије“. Возити је сваки морао, јер спахинска заповест није шала, а овде још по стакленце ракије, за којом је наш народ и сад све још лакком! Претисли мужици сложено око ђубрета, из све снаге сваки је радио, од зоре до мркле ноћи, да зареже на рабош по више само возова, па дакле и стакленцета. Кад су радњу свршили, спахија учини сâм сваком рачун, и показало се, да је једнима пошло је за руком да однесу по дванајет пута. Добро, но шта је даље било? било је даље сасвим рђаво. Спахија је заповедио, да се ником не да ракије, скупио је мужике к себи и рекао им је овако: „Но, ето видите, децо! До данашњег дана возилисте једва четири воза на дан, а ја сам вам рачунао то за дан робије. Ви сте ме обмањавали! Кад сте могли данас одвући дванајет возова, то дакле тако можете увек радити. Зато од данашњег броја, рачунаћу вам дан робије, — дванајет возова — ни више ни мање“. — Тако је било затим и при

жетви. Кад пред вече почињу везивати снопље, економ са десечарима обиђе сво поље и мери снопове бичем. Ако је само који сноп мањи, — зграби га, откине уже, — метне два у један и везуј поново. А нестане ли два, три снопа у пољу, до 6. десетина ишао је род забадава: дан у робију није се рачунао, Народ се није смео жалити. — бојао се; с тога су све подносили, аргатовали и трпили.

Никола. Како се пак то догодило, да он, спахија, такав зао, као што велиш, постаде добар и милостив?

Онуфрије. Све је то божија воља, мој синко! У осталом, можда он сам и није био такав злођа, него био је код њега управитељ буба, који га је подбадао, на све измишљотине. Кад је он ослепио и почео живити код спахије на милост и немилост, без службе, — народу је било лакше.

Никола. Други је управитељ ваљда био бољи, шта ли?

Онуфрије. Господ га је сâм умудрио да се поправи. Богат је био наш спахија, врло богат, и децом га Бог благословио, али та деца код њих не одрастоше. Роди се дете, јако, здраво, но чим само ступи у пету годину, у једанпут напрасно умре, као косом покошено. Тако је умрло код њих десеторо деце и свако у петој години. Колико покојница — спахиница — није туговала, колико је раздала новаца сиромасима и убогим, на цркве и манастире, — ништа није помогло. Кад је умрло десето дете, пет година после овога, већ није деце било у њих. Оде на гробље, заповеди да се отвори камени гроб, отвори сандуке, плаче над њима, бије се у прса — до мрака. Мреко им је било већ сво пмање, — и заиста, на што човеку све то, кад нема ни једног детета? Али ево ти јед-

ном к њима дође у дворац старац убоги, сед са свим, стар-престар. Спахиница приђе к њему, да му милостињу и рече: „моли се стари Богу, да нас помилује. А стари јој одговори: „Помиловаће вас Господ Милостиви, помиловаће вас, само се покојте, не гулите народ, будите према њему милостиви. Отидите у Почајев, у манастир, будите онде три дана, за тим се исповедите и причестите; и нек вам монаси одслуже бденије са акатистом Богородици, а ви сву службу на коленима обоје да слушате, само кад се буде читало Евангелије можете устати.“ Спахиница саслушавши, да старцу још милостиње и отрчи мужу свом, — а стари у тај час некуд ишчезе. — О чему су они говорили — не зна се, но у јутру спахија заповеди, да се запрегну коњи и одјездише обоје у Почајев. Да ли молитве калуђера, да ли милост божија, само после овога на годину дана била је велика радост код наше господе: дао им Бог онет кћерку и дадоше јој име на крштењу Ана. Оног дана, кад су је крстили, сазове спахија своје економе, писаре и све бирове и рекао им је овако: „Пазите, да у целом мом посаду не буде ни трага батинама и шибама. Ко се од вас осуди, да удари ма кога од мојих људи — губи место своје! Ком се учинила неправда, насилје, — да му се за све плати; у кога је какво марвинче, во или коњ, изнемогао и пао на робији — подајте му од мојих, свима главу за главу. Сељанима одмерите ливаду патраг. Ни чије неправде и насилја не желим.“ — И расте њихова девојчица, расте — није детенце, него прави анђео: тако добра и лепа, да, као што са каже, цео свет обиђеш, такве нигде не ћеш наћи. Дође већ пета година, у којој су сва деца њихова помрла, — спа-

хија и жена му немају мира ни дању ни ноћу: сви над њом лебде, пазе и чувају, да је какав хладан ветрић не ухвати, да рђаво око на њу не погледа, да је не урекну и не покваре. У петој пак години одведоше је у Почајев, к оном седом монаху, што им је предказао милосрђе божије. И чита мовах над њом молитву и Евангелије, а дванајет других калуђера служе бденије, — и родитељи је умивају Почајевском водом, и што год им ко каже, — молитву ли какву читати, жртву ли какву камо принети, све то од срца чине. Господ их је заиста помиловао, девојчица је ушла у шесту годину, и она расте, пролепшава, на радост родитељима, — такве лепотице, кажем ти, ни до тада, ни после нису видели код нас. Но још лепша је била њена душа. Сваки је дан ишла на службу божију, у њину капелу, а о руским празницима — у нашу цркву, стоји у цркви просто, смирено и са страхом, — као сад да је гледам пред собом срдачну! — и моли се Богу топло и смирено: а по свршенеј божијој служби, раздаје новце сиромасима и свима удовицама болнима, убогима, свима, који не могу зарадити и бринути се за себе: дозове их к себи у двор свој, да им брашна, каше, сланине, и све, што им је нужно. За то су код нас сви на посаду само о њој говорили, као земаљском Анђелу-хранитељу и утешитељу. И израсте дивна девојка и са свију страна долазише младожење, — овај богат, онај још богатији, један леп, други још лепши; но нико јој се не приљуби срцу. Она све само чита свете књиге, све се само моли Богу и чини добра, милостива дела. Једанпут дошао к њој, да је проси, некакав гроф, а она оставила госте, зовнула своју собарицу и отишла је с њом на спровод

WWW.UNILIB.RS

убогој старици, којој је сашила покров и кошуљу. Имао бих многа више говорити, синко, кад бих све о њој казивао. Једно кажем; такви људи не рађају се сваке године, јер једва једва таква душа долази на свет једанпут у сто година или још ређе. У нашем посаду она је све познавала, од старца до самога детенцета, а разумна је била тако, да су јој се дивили стари и учени људи. Била су овде код нас два брата, који су били у завадн мал'не 10 година. Мирили их комшије, мирио свештеник, мирио их прота дошавши да разгледа цркву, — све бадава: свака добра реч отпадала је од њих, као камен са стене. А госпојица Ана измирила их: они поделивши земљу праведно, одпочеше живити братски у љубави и договору. Где је ко види ма где такову госпојицу? Па и јест': необична је она била госпојица, но право рећи, анђео, прави анђео беше! Стари родитељи све су јој одобравали, и и нису могли ни у чем што препречити. Само погледа на матер и оца, — они већ јој не могу казати: не чини, девојко, ово или оно, треба радити овако“. Такову реч нису јој могли рећи.

Сад ти морам приповедити о човеку још, који је живио у дворцу и који је био једини мрзак госпојици Ани, да га не види. То је био управитељ старог спахије и звали су га Гусаковски. По рођењу је био просто Гусак, наш пак мужик, но како се од малена одликовао хитрином и опрезношћу, то научи од певца читати и писати, за тим отиде у Лавов, учио је код кројача шити и кројити, и изучивши добије право мајстора, и прозове се Гусаковски, преврне тада нашом вером православном на пољску, и науми сасвим да буде господин.

Кад се подигла у години 1831. буна пољска у Варшави, отиде и он тамо да војује, и тамо га начинише некаквим началником. А кад су Руси побили Пољаке, он украде из кесе војничке новце, с њима побеже из руске Пољске, за границу и јави се код нас. Овде је оне новце негде закопао, а њега су ухватили и отерали у Лавов. Али како је био туђинац, наш пак аустријски поданик, то га брзо из затвора пустише и он се врати у наш посад. Иглу и напретак баш није шмековао, још више жељаше да буде господин, с тога гледаше свакако да се увуче у службу, нашем спахији, — и увукао се. А био је, морам ти рећи, врло хитар и лукав, говорио је тако слатко и течно, да су га сви држали за најизображенијег човека! Постао је писарем, по том економом и најпосле управитељем. Новаца, што је имао, раздао је господи и Чивутима под интерес, а звање и службу своју тако је умео извршавати, да га је спахија, кога је подкрадао, држао за вернога и најодавијег слугу. Трчкао је и око госпојице Ане и трудио се да буде у милости, но она га никад није могла трпити и не пушташе га себи на очи.

Ани прошло 18. година и била је увек здрава и весела, као младо срнче у шумском шипрагу. Нико није ни мислио да јој неће у део пасти таква свадба, о каквој су сањали отац и мајка. Баш на велики петак, кад се искупиемо у цркву на гроб Христов, почеше говорити људи, да се госпојица Ана разболела. Други дан, кола за колима јуре у посад, возе докторе из Лавова; били су код нас неколико дана, мислили, гледали, саветовали се и; разиђоше се казавши, да такове болести нигде видели нису ни они, ни нико други. Плакаше народ на посаду од

једног краја до другога, шта више и Чивути се молише Богу у својој „школи“ и не беше човека, који се не би за њу топло помолио Богу. А болест јој беше баш чудновата, неизлечима. У јутру говори са свима, ни накакову се бољу не тужи, само је у лицу побледела и телом опала, и тако беше слаба, да руке није могла подићи. А како је 12 сати одкуцавало, да подне навести, затвори очи и лежи као мртва. устима само миче и све говори, говори, говори! И тако је чудновато, сине мој, говорила, такове све речи, да никад не бих веровао, да нисам својим ушима слушао. Говорила је о души човечијој, куда она по смрти одлази, и приповедала је, да их она види и с њима говори. Свакога је познавала и при том настављала и учила, да се нико од присутних није могао уздржати од суза. Ма да су јој очи биле затворене, — претима

је књигу читала, говорила је које је доба, минуто не фали, само кад јој сат положи на срце и о сваком познатом је све знала, шта ради, где је, шта говори. Стари јој се родитељи поболеше; код ње се налазила само њена собарица и остале слуге, и народ је к њој долазио, као на чудо, да је виде. Но кад дође човек, тешко грешан пред Богом и пр. који је живио обманом, преваром и неправдом људском или какав безбожник, који је у Бога не верује, или такав који воле празне, безмислене речи да говори, или да се куне, или такав, који је рђаво у браку живио, рђав пример деци давао, — то такав човек још је био у авлији, а она га је већ видеела духом, и рекла би: „не пуштајте ми тога човека (или ту жену): то је безбожник, како може ући, да је са мном.

(Наставиће се).

СТАРОЗАВЕТНИ ПРАЗНИК ПАСХЕ.

Од М. Гуљаева, с руског од Ст. Р. Илкића, учитеља.

(Свршетак).

Ради удобности дошљака из даљних крајева, свештеници изменише стари закон, по коме се јагње пасхално за четири дана пре Пасхе имало одредити, те су се место тога код храма продавали јагањци, који су по закону били добри за принашање на жртву. Дошљаци по томе нису морали доносити собом јагањце, него су их ту куповали.

14. дана у подне, када је затрубила труба на храму, сви мушки који сачињаваху пасхално братство, скупљаху се на једно место у кући, и ту би старешина породице или братства, читао ову молитву: нека си благословен Ти, о Господе Боже наш, вечни Цару, који си нас осветио Твојим заповедима и који си нам наредио, да избацимо, све што је квасно. Када се молитва свршила, сви би ћутећи запалили воштане свеће и стали би тражити да није остало шта квасно у кући, хотимично су подметали на различита

места, комаде кваснога хлеба, само да се одржи заповед о тражењу и о избицавању кваснога теста. Све што год би при тражењу нашли, скупили би на једно место, а старешина би рекао: свега кваснога, што се налази у мојој кући, које сам ја видео или које нисам видео, нека нестане и нека буде као прах земаљеки!“

Већ је наступило време, када се имало заклати јагње пасхално; али у храму још ништа није ни предказивало да се приближује велики празник. У њему се по обичају и у обично време приносима свакидашња вечерња жртва. Међутим се већ народ постепено све више и више скупљао код храма, и тек што се свршио принос обичне жртве, народ би се поделио на три дела, по речима Мојсејевим: и заколетъ то ки лножитко њкери ѡнокъ Илнкихъ“. Прво одељење народа улази у храм — и врата се од храма закључавају.

WWW.UNILIB.RS

Свештеници, левити, појци и свирачи зазимају сваки своје место, које им је законом одређено из времена Мојсијева и Давидова; народ се зауставља код врата од храма, а левити сачињавају редове између народа и свештеника, који стоје код жртвеника; левити држе чаше у које ће ухватити јагњећу крв. Један ред левита држи сребрне чаше, а други златне, сваки ред имађаше своје засебне чаше — један сребрне а други златне. — Тиме је све готово и спремно за принашање пасхалне жртве. и — оно се започиње.

Сводови храма одјекују од гласова музикалних инструмената и од појања хвалебних песама Богу добротвору. Свечану пасхалну песму сачињавају псалми 112—117.

По свршетку молитве, коју је читао свештеник, поглавар појаца на глас би рекао: *милди* и по томе би читао: *хвалити отроци Госода* (П. 112), а народ одговарао *милди*, и тако би после свакога стиха народ појао *милди*; тако је појао цео псалом до краја; кад би се свршио овај псалом, појци би започели едећи псалом: *ко нходк Шикк!* изк Египта (пе. 113) нашто би народ понављао речи изк Египта а при речима и доид Икокла отк лддй кркарк, народ би опет говорио: *милди*, и тако би то трајало до почетка идућега псалма, чији би почетак сав народ такође са певцима поновио.

За време појања ових псалмова, изговарало би се 123 пута *милди*, по броју година Аронових, а за сво то време би се клали јагањци, сваки који је год донео јагње, сам би га заклао, најближи левит ухватио би крв од дотичнога јагњета у своју чашу и пошто би ју напунио, додао би је другоме левиту, овај би му пак дао своју празну чашу, а ону пуну додавао би један левит другоме, док неби дошла до свештеника, који би пролио у подножје жртвеника а чашу би дао натраг левитима. На тај начин би се поклали сви јагањци. Када би прво оделење народа свршило приношење, тада би на његово место дошло друго, а на место овога треће; после народа левити и свештеници спремаху Пасху за себе и за све служитеље, који су при храму, ако се десило, да пасхално вече надне баш у суботу, народ би остављао јагањце код храма, док субота не би прошла, и потом би носио кућама својим. Код куће би сваки пе-

као своје јагње, али не онако, како су се печли обично јагањци, него би се од дрвета — у коме нема смоле — начинио неки облик крета, и то тако, да се једно дрво протури (уз дрво), кроз цело тело јагњећије, а друго би се наместило међу предње две ноге, и тако разапето јагње, обесили би да се пече.

Када је већ тако главни део вечере пасхалне спремљен био, тада су се износила на сто и остала јела, које су имала бити на празничној трпези. Та јела бијаху: 1.) бесквасни хлебови; 2.) горке траве; 3.) месо од мирне жртве, (ако је ју ко приносио 14 дана), 4.) нека особена врста соса (sauce) који се звао харосет, и који је зготовљен био од различитих слатких и горких плодова и од сирћета; овај сос је спреман за успомену на оне различите ствари, од којих су јевреји у Египту, опеке правили, по тумачењу, талмудиста. Неки су зготовљавали за вечеру проју од пиринча, други пак — рибу и јаја. По себи се разуме, да ова јела осим бесквасних хлебова и горких трава, није налагао закон, него их је сваки по својој вољи и према своме стању приправљао. У последње доба при вечери пасхалној, јако се употребљавало вино, по речима Мајмонидовим: „муж је дужан постарати се, да му жена и деца за трпезом весела буду, А чиме да их весели? вином!“ Овај се обичај врло строго одржава тако, да је и најсиромашнији јевреј за дужност своју сматрао приправити онолико вина, колико је предањем одређено било. Вино је слободно било помешати са врло много воде.

У оваком приправљању, прошло би вече и наступила је поноћ, у које се доба по предању Јевреја, догодило чудесно избављење њихових предака из ропства египћанског. Чим је наступила поноћ, сви, којима је по закону допуштено било светковати, скупили би се у лепо спремљену собу и полегали би око стола, без разлике пола узраста и стања.

О почетку вечере, породични или задружни старешина читао би над вином благодарствену молитву: „Нека си благословен Ти, Госпде, који си створио плод од лозе! Нека си благословен због овог благог дана и због светог звања, које си Ти нама дао на радост и обновљење! Нека си благословен Ти, о Госпде, који си осветио Израилља и времена“. После ове молитве сви би испили по једну чашу вина. Затим би

сви умивали руке, при чему је старешина говорио: „Нека си благословен, Ти, о Господе, који си нас осветио Твојим заповедима, и који си нам заповедио да умивамо руке“.

Умивши руке, задружни старешина (*кара* *нигада* буквално — *весник пасхалних песама*) узео би неколико горких трава и хвалу давши Богу, што је створио плодове, умочио би их у харосет и појео би тај залагај; исто то учинили би и остали, који на вечери присуствоваху. Ова се вечера почињала овако због тога, да би се деца чудила овако необичном почетку весеља, те да би питала, за што се тако чини. Ако при вечери не би било деце, питала би то жена или ма ко од присутних, а задружни старешина би одговорио: „ево, чиме се ова ноћ разликује од других ноћи; у све друге ноћи ми подједнако једемо и квасни и бесквасни хлеб, а у ову једну ноћ — једемо само горке. Кроз све друге ноћи, једемо различите траве (зеље), а у ову једну једемо само горке. Кроз све друге ноћи, једемо ми или пржено или кухано месо, а у ову — печено. Кроз све друге ноћи, само једанпут умивамо руке, а у ову — два пута. Кроз све друге ноћи, једемо или седећи или лежећи, а ову никако друге него само лежећи“. Затим се обраћао деци и снисходећи њиховом узрасту и свањању, говорио им је: „Ми сви бејасмо робови као и ова робинја, или роб (показујући на роба, који је онде био присутан), али нас је Бог ове ноћи избавио и извео на слободу.“ Осталима, који бијаху присугни, говорио је о ослобођењу из Египта и о свима милостима, које је Бог чинио народу, причао им је о ропству отаца својих у Египту, о чудесима, која се догодише при њиховом ослобођењу, о томе како је дат народу Закон Божији и о томе, како је Израилеки народ посвећен за народ Божиј; особито се задржавао код Второз. гл. 26. ст. 5. и 6. и опширно је тумачио то место. Потоме показујући на јестива говорио би: ово је Пасха, коју ми зато једемо, што је Господ прошао поред домова отаца наших у Египту“; дижући руком горке траве, говорио би: „ево горких трава, које ми једемо за успомену, да су египћани учинили горким, живот наших отаца у Египту“; затим подижући бесквасне хлебове, говорио би: ево бесквасних хлебова, које ми једемо за успомену, да тесто наших отаца није имало времена, да ускисне пре, него што је

Господ открио Себе и избавио нас из руку египћана, и због тога смо ми дужни Њему благодарити, Њега прославити, хвалити, славословити, поштовати, величати, што је Он сва та чудеса учинио ради наших отаца и ради нас, зато што нас је превео из ропства у слободу, од жалости к радости, од плача к весељу, из таме у светлост, из угњетавања у избављење. Због тога смо дужни Њему појати. „*аллиаџа*, хвалите Господа, хвалите слуге Господње хвалите име Господње, *аллиаџа*“; на то би сви почели читати псалмове: 112. и 113., завршујући их са: „нека си благословен Господе Боже наш, вечни Цару, који си извео нас и очеве наше из Египта и који си нас довео до ове ноћи, да кушамо бесквасне хлебове и горке траве“. Затим би сви пили другу чашу вина. —

Тада су поново умивали руке, читајући уз то пређашњу молитву, после чега је задружни (или породични) старешина узимао два бесквасна хлеба, и разломивши један, метуо би га на онај други — цели — говорећи: „Нека си благословен Ти, о Господе Боже наш, који си извео хлеб из земље, и који си нас осветио Твојим заповедима и који си нам заповедио, да кушамо бесквасне хлебове“; и тада би сви јели бесквасне хлебове и горке траве.

Сада се опет поново читала благодарствена молитва: „нека си благословен . . . и који си нам заповедио, да једемо жртву.“ После ове молитве, јели су мирне жртве од 14. дана, после чега је старешина говорио молитву: „нека си благословен . . . и који си нам заповедио, да једемо Пасху.“ Тада се јело месо од пасхалног јагњета, после чега нису више ништа јели, него су одма прали руке и пили трећу чашу вина, која се звала „чаша благослова“ због тога, што се над њом читала благодарствена молитва. Напоследку су пили четврту чашу вина, која се звала „чаша хвале“ због тога, што су се тада пјевале хвалитне пјесме од 114.—117. псалма. По свршетку ових псалмова, читала се молитва: „Господе Боже, Тебе хвале сва дела и свети Твоји и праведни, који испуњавају вољу Твоју, сви са усклицавањем хвале Тебе, благосиљају, величају, прослављају и поју име Твоје; јер је добро хвалити тебе, утешно је појати имену Твоме. Из века у веке Ти си Бог. Нека си благословен Ти, Господе Цару, коме приличи хвала. Амин.

WWW.UNIB.RS

Душе свих живих, благосиљају име Твоје, Господе Боже наш, и дух свакога тела прославиће и узнеће успомену Твоју. Јер си Ти на веки Бог, и осим Тебе немамо Цара, искупитеља или спаситеља. „Нека си благословен, Господе Боже наш, Цару вечни. Амин“.

Ово бејаше прави крај вечере, али ко је хтео, могао је попити пету чашу вина и појати велико *аллилуја* од 120. до 137. псалма.

Сутра дан 15. нисана, у први дан бесквасних хлебова, који се дан сматрао за празник као и субота, шта више, који се и називао суботом, не бијаше слободно радити никаквих обичних послова, а тако исто и у 7. дан бесквасних хлебова, који се називао исходним празником. У ова оба дана, мушки дужни бијаху присуствовати у храму, ради принашања мирних жртава које су се састојале из волова, оваца и других животиња, које по закону слободно бијаше на жртву приносити. Ови мирни приноси, сачињаваху неопходну принадлежност празника, бесквасних хлебова.

Позивајући се на Втор. XVI. 11.—14., Јевреји за своју дужност сматраху ове дане, што веселије проводити, и због тога су тада узајамно посећивали и частити друг друга.

Сутра дан после приношења мирних жртава, дошљаци су могли ићи својим кућама, али су обично они, који бијаху врло побожни, остајали у Јерусалиму преко свих седам дана празника бесквасних хлебова, а многи чак и до педесетнице, која се светковала на седам недеља од другог дана бесквасних хлебова, кога се дана и жетва почињала.

По описима равина, овако се свршавао обред почетка жетве: Синедрион би за државне новце откупио један део њива иза потока Кедронског и 15. Нисана у вече послао би тамо три своја најважнија члана са срповима и котарицама. С њима заједно ишао је многи народ. У зору 16. Нисана запитао би најстарији од испосланих чланова: „да ли је изашло сунце?“ на што би добио одговор: „изашло је“. Ово се питање три пута понављало, и три пута је на њ даван одговор. За тим је три пут питао: „да ли овим српом?“ и три пута му одговараху: „јест, јест, јест“. По томе је продужио питања говорећи: „да ли у ову котарицу? јест!“ „да ли у ову котарицу? јест!“ „да ли у ову котарицу? јест!“

и напоследку: „хоћу ли пожњети? јест!“ „хоћу ли пожњети? јест!“ „хоћу ли пожњети? јест!“ Добивши на сва ова питања одобравајући одговор, он би први пожњео сноп јечма и сви би га заједно однели у притвор храма свештеницима, који би га над ватром исушили, и пошто би га потом измешали у суду, самлели би га, и потоме би га 13 пута просејавали, све дотле, док од тог донешеног јечма не би добили 10 део *сефе* самог чистог брашна, од кога би једну прегршт, помешавши ју са уљем и са машћу, на жртву принесене животиње, спаљивали на олтару, а остало би испекли и појели. Са овим заједно сажегли би јагње и учинили би преливање.

После овога обреда, и народ је одпочињао жетву на својим њивама, јер овим обредом бејаше разрешена употреба новог хлеба у домаћем животу, као што се са принашањем два хлеба у храм о празнику педесетнице, разрешавала употреба новог хлеба у црквеним службама.

Тиме бејаху завршени свечани празнични обреди; свако се наново прихваћаше својих обичних послова и до седмога дана ништа не подсећаше на празник, осим бесквасних хлебова.

Овако светковаху Пасху јевреји у последње доба, док је храм постојао.

Сви обреди, које није Мојсеј наредио, него који су се на основу предања вршили и, ма да их равини признају за неопходно нужне, ипак не сачињавају битност празника. По закону Мојсејевом, за пасху неопходно нужно бејаше: јагње, бесквасни хлебови и горке траве, и по томе само те принадлежности празника имају особено, тајанствено значење.

Празник Пасхе, као и сви други празници, првобитно је имао исторички карактер и празновао се за спомен избављења првенаца јеврејских од смрти, која је поморила првенце египћанске; уједно Пасха их је подсећала и на излазак из Египта. Али у овом простом историчком значају скрива се дубоки тајанствени емисао — прообразни. Он је уједно подсећа на давно обећано искупљење од ропства греху његовог виновника Ђавола, од проклетства и смрти. А танко чувство духовног искуства црквених отаца, видело је осим преобраза у обредима пасхалним, дубоко називавајуће моралне уроке¹⁾.

¹⁾ Богодуховени Мужеви, још у старом завету разумели су прообразно значење пасхе — (Исх. 53. 7. Јер. 11. 19). За време доласка Христовог, оно је јасно протумачио Јован

Важност празника Пасхе, заједно са другим безбројним обећањима, пророчанствима и прообразима, имала је упозорити јудеје на јагње Божије, које је узело грехе света, као што је упозорио на Њ' Претеча; али они слепци, вођени слепим вођама, имађаху очи, да виде, па не чуше и не познадоше Онога — Кога Пасха прообразоваше — када се јавио међу њима, одбацише Га, на крет Га подигоше, па још и данас блуде у мраку незнња, који је гори од мрака египћанског.

Па шта се догодиле са њиховим празницима? На њима се испунила реч Господња: *„коломѣлѣиѣи кашихѣ, и приздникѣи кашихѣ нинакидѣиѣи дѣши Јоѣ.“* (Ис I. 14). А они још и сада мисле, да угоде Богу својим бесмисленим подражавањем древним величанственим обредима својих празника из доба законског.

У осталом њихов данашњи начин светковање Пасхе, врло се јако разликује од древног библијског и од потоњег-равинског светковања. Место јагњета пасхалног и мирних приноса, они принес на жртву два служавника меса, ма од какве животиње, коју закоље равин (али који није пореклом из свештеничког колена, јер су

Предтеча (Јоан. 1. 29) после тога пак испунило се оно при страдању и смрти Господњој. Апостоли су се често позивали на то значење (I. Петр. 1. 19. 2. 22. I. Кор. 5. 7. Јевр. 9. 25).

У потоњим временима св. Отци, који су говорили о старозаветној Пасхи и о отрадањима Господњим, подробно су изјаснили прообразе, који бијаху у Пасхи и испуњење истих прообраза у страдањима Господа нашег Исуса Христа.

њихова покслења, већ одавно изгубљена). У њиховим пасханним молитвама чује се очајнички и безнадежни — вапај и непрестано понављање ових речи: „Боже велики, Боже кротки, Боже силни, Боже свемогући, Боже милосрдни, највиши Боже, благи Боже, изредни Боже, Боже јудеја, за кратко време подигни храм Твој, брзо, брзо, у наше дане сада подигни, сада подигни, сада подигни, сада брзо подигни храм Твој, Боже силни, Боже живи, Боже крепки, Боже славни, Боже кротки, Боже вечни, Боже страшни, Боже изредни, Боже праведни, Боже богати, Боже прекрасни, Боже верни, сада за кратко време, подигну храм Твој, брзо, брзо у наше дане за кратко време, брзо, сада подигни, сада подигни, брзо у наше дане подигни храм Твој;“ — као да их подсећа, да Бог неће услишати њихове узалудне вапаје. Те успомене, о ослобођењу из Египта, које пређе имађаху силу и значење, треба, да им сада још тужније напомињу њихово савршено остављење у ропству и понижености, — и ретко који од њих, да није свестан о томе, да њихови обреди немају никаквог значења, па и сами они виде јасно узалудност своје садашње религије, али их за њу везује њихова стара закрена приврженост људским предањима, због које их је још Месија изобличавао, којег они не познадоше.

У Сомбору 13./3. 1895. године.

„Воскреног Читѣиѣ.“

ВЕЛИКОПОСНЕ И ВАСКРШЊЕ СВЕЧАНОСТИ У ЈЕРУСАЛИМУ.

(Наставак).

Какав је био трогателан призор све свечаности, то се не да описати. Кад је архијереј читао Еванђеље на месту, где су Спаситеља сустреле св. сестре, нама се тако то живо пред мисленим очима представљало све, што описује Еванђеље, да нам се чинило, где доиста гледамо Спаситеља и плачне сестре, како Му се моле и с Њиме разговарају. Па опет то није ништа у сравњењу са оним, шта смо осећали на гробу Лазаревом. Кад је код гроба архијереј, читајући Еванђеље, громогласно узвикнуо: Лазаре! гдѣиѣи конѣ! то нас је тако потресло,

да смо као обезумљени били, и мало што нисмо попадали. И доиста, ми смо тада мисленим очима гледали, како Лазар излази из гроба, увијен у беломе покрову. Неке руске поклоннице гласно закукаше и падоше у несвест.

Тог дана, у три часа по подне, дошао Патријарх у Воскресенски храм онако свечано као оно пређе у очи недеље Православља и Крстопоклоне. Код „Камена Помазања“ суерело га је браство Гроба Божјег, у белим свиленим одежама, са везеним од свиле цветовима, и сваки је носио Еванђеље, а само један икону Праз-

Идући литијом, пред сваким свештеником с Еванђељем, био је ђак обучен у стихар, и носио чирак са свећом. Код *Камена Помазања*, учинише све као и пређе, па онда пођоше Гробу. Ту опет учинише као и пређе, и одоше у Воскресенски храм, где се отпоче свечано вечерње. Турска војска одржавала је ред као и свагда.

Сутра дан, на Цвети, у 6 часова изјутра, допратише Патријарха свечано. Литургија је била у Воскресенском храму. Служио је Патријарх са свима архијерејима и скоро са свима свештеницима. Литургија је трајала до 10 часова. После литургије, кренула се литија онако исто као и пређе, само су сада били кадифели, златом и свилом везени барјаци, и што је пред литијом један носио велику маслинову грану. Одежде су све биле једнаке, беле, са свилом, увезеним цветовима. Свештенство и народ носили су палмове гране и запаљене свеће. Турска војска одржавала је ред. Све се ово свршило до 11^{1/2} часова.

После православних, носили су литију сви заједно, уједно: Ермени, Копти, Абисинци и Сирјани, јер сви они празнују заједно с нама све празнике, и држе се старог календара, па чак и унијати — источни католици, али они немају право да служе на Гробу Христовом. Поредак литије исто као и у православних, Ерменски патријарх носи папску тијару и патарицу, а место сакоса, неку одежду, налик на мантију са крутим, усправљеним вратником, везеним златом. Остали архијереји и свештеници носе такве исте одежде, али само без вратника. Копеки архијереј, ама баш ничим се у одећу не разликују од православног, само што пиша косу. Свештеници носе одежде као и Ерменски. Абисински и Сиреки архијереј, носи одежду као Ерменски и Коптеки свештеници налик на мантију, дугачку до земље и само се под грло закопчава. Место митре, носи на глави неко покривало као марама. Ђакони се ни у чему не разликују од наших, само што Ерменски и Копеки носе још и митре. Њихова је литија трајала читав сахат и сваки је појао на свом језику и на свој глас, па се начинио урнебес. Они су правили литију само око „Кувуклије“ обилазав три пута.

Тог дана, на Цвети, на вечерње дошао је Патријарх просто, без церемоније. На велики понедеоник, вторник и среду, свештеници су сами свршавали у своје време пређеосвећену, а у 6 часова по подне долазио је сваког дана Патријарх просто, и свршавало се јутрење по уставу.

На велики четвртак, у 6 часова изјутра, дошао је Патријарх, не са свим великом свечаношћу, и служио је литургију у храму Апостола Јакова. После литургије било је „Умовеније ногу“.

Пошто у то време бива свагда много народа, то, кад је лепо време, тај се обред обавља свагда пред црквом и бива врло лепо, а кад је рђаво време, онда се обавља у Воскресенском храму и бива доста муче због тескобе. Ове године бијаше лепо време и овај је обред Патријарх обавио пред црквом. Да би свима било на видiku, прави се пред црквом узвишени *помости* а према њему, о дувару аврамовског манастира, окачи се вештачко начињена предикаоница и поред ње једна велика маслинова грана, која представља Гетсиманску башту. Око помоста, у приличном растојању, стоји турска војска и штити од потиска народњег. Народа бива хиљадама хиљада и по земљи и по крововима и на сваком месту, где само може стати човек. Места се ова продају за скуп новац.

И тако, дакле, по свршетку св. литургије после заамвоне молитве, читају се по чиноположенију извесне молитве и ектенија, односно умовенија ногу, и онда се креће литија из цркве на поље. Пред литијом иде у фелону свештеник с Еванђељем и одлази одмах на предикаоницу. За њим иде један монах и на левом рамену носи једну доста велику ђуну, у којој стоји велика кита од разног цвећа, и он представља „*человјека во скудељниције воду носја*“ (Лук. XXII. ст. 10; Мар. XIV. ст. 14). За њим иду чираци, кретови и рипиде, а за овима дванајест свештеника у потпуном облечењу како су служили литургију, и за њима Патријарх окружен ђаконима. Пошав по мосту, литија се заустави на пола пута, а свештеници и Патријарх дођоше пред врата Воскресенског храма. Патријарх, окренут храму, прекрети се три пута и поклони, па се онда окрете помосту, а свештеници по чину стадоше око њега у два реда.

Тада Еванђелист¹⁾ са предикаонице отпоче обични почетак за читање Еванђеља, као што бива на јутрењу, — и отпоче да чита. Он је само описивао какав је поредак био, а кад дође да говори Спаситељ, тада говори сам Патријарх; а кад говори ко од апостола, то говори онај, који тога апостола представља. Улога је свакоме, дакле, одређена.

Еванђелист: У оно време, кад дође дан пресних хлебова, у које требаше класти Пасху; посла Исус Петра и Јована (у то време два свештеника, први дешњак и први левак, стадоше пред Патријарха), рекавши:

Патријарх: Идите, спремите нам пасху, да једемо,

Апостоли — свештеници: Господе! А где хоћеш да спремимо?

Патријарх: Ето кад уђете у град, сретће вас човек, који носи воду у крчагу, идите за њим у кућу, у коју он уђе, и кажите домаћину: Учитељ вели: где је гостионица, где ћу јести пасху с ученицима својим? И он ће вам показати велику застргу собу; онда дакле, спремите.

Еванђ.: А они отидоше (она два свештеника поклонили се и пођоше водоноши) и нађоше као што им каза; водоноша изађе њима на суерет и ту постојаше мало) и спремиле пасху. (Она два апостола вратише се Патријарху, стадоше пред њега и рекоше).

Апостоли: Господе! све је готово.

Еванђ.: А кад би у вече, сједи за шриезу са дванајесторицом (тада патријарх са свима свештеницима одоше на помост и поседаше на своја места) и кад сеђашу за шриезом и јеђашу, рече Исус:

Патријарх: Веома сам желео да ову пасху једем с вама, пре него што пострадам: јер вам кажем, да је одселе нећу јести, док се не сврши у царству Божијем и т. д.

Еванђ.: Знајући Исус да му све даде Отац у руке и да од Бога изиђе, и к Богу иде, устаде од вечере (патријарх устаде) и скиде своје хаљине (ђакони му скидоше митру, омофор и сакос), и узе убрус те се запреже (ђакони му доладоше чаршав, те се запреже и убрус, те мету га преко левог рамена) по том усуше воду у умиваоницу (ђакони му додадоше фини од

сребра емелиран лавор и бокал, и они усуше воду у лавор) и поче прати ноге ученицима и отирати убрусом (Патријарх оде најмлађем свештенику, и тако почев од њега, опра свима на левој страни, па онда пређе десној, почев опет од најмлађега, и дође до последњега. Перући ноге, кад их обрише а он пољуби ногу а дотични свештеник — апостол пољуби њега у лице). Онда дође к Симону Петру. Патријарх приђе оном последњем а овај устаде) и он му рече:

Петар: Господе: Зар Ти моје ноге да переш?

Патријарх: Што ја чиним, ти сад не знаш, али ћеш после дознати.

Петар: Никад ја не ћу допустити, да Ти опереш моје ноге.

Патријарх: Ако ти не оперем, немаш удела више са мном.

Петар: Господе! кад је тако, онда не само ноге, ево опери и руке и главу.

Патријарх: Опраноме не треба; до само ноге опрати, јер је сав чист; и ви сте чисти, али не сви. (И опра му ноге).

Еванђелист: Јер знадијаше издајника свога, па за то рече: нисте сви чисти. А кад им опра ноге, узе хаљине своје (патријарх остави лавор убрус и запрегу, а ђакони му обукоше сакос и метуше амофор и митру) и седавши опет за трпезу (Патријарх седе) рече им:

Патријарх: Знате ли што ја учиних вама? Ви зовете мене учитељем и Господом; и право велите: јер јесам. Кад, дакле, Ја опрах вама ноге, као Господ и Учитељ, и ви сте дужни један другоме прати ноге. Јер ја вам дадох углед и пример, да и ви тако чините, као што Ја вама учиних. Заиста, заиста вам кажем: није слуга већи од свога господара, нити је посланик већи од онога, који га је послао. Кад ово знате, благо вама ако га извршуете и т. д. и остало како Еванђелист описује: како им је говорио да ће Га један од њих издати, и онда устајаху сви редом и говораху с Њиме па и Јуда, и како га Петар храбраше, а како Он Петру предеказа, да ће га се три пута одрећи и т. д. Па онда:

Еванђелист: И благодаривши Богу, изађоше по обичају на Гору Маслинску; а за Њим отидоше и ученици Његови. И дођоше у село које се зове Гетсејманија, и рече ученицима својим (Патријарх устаде и окрете се ученицима).

¹⁾ Ради краткоће тако ћемо звати оног свештеника што на предикаоници чита Еванђеље.

Патријарх: Седите ви овде, док ја идем да се помолим Богу.

Еванџ.: И узе са Собом Петра, Јакова и Јована (тада њих тројица устадоше и пођоше за Патријархом низ степенице од помоста. Патријарх сиђе доле а они засташе на степенице) а Он им рече:

Патријарх: (окренувши се оној тројици) Жалосна је душа Моја до смрти; почекајте овде и стражите.

Еванџелист: И отишавши мало, паде на земљу (Патријарх клече на прострти према предикаоници и оној маслиновој грани Ћилим, подиже руке небу, па паде лицем на земљу, а она тројица поседаше на степенице па прилегаше и начинише се да спавају) и мољаше се, да би Га мимоишао час, ако је могуће, и говораше: Ава Оче! све је могуће Теби: пронеси чашу ову мимо Мене; али опет не како ја хоћу, него како оћеш Ти. И дошавши к ученицима, нађе их где спавају (Патријарх устаде и дође оној тројици) и рече Петру:

Патријарх: Симоне! Зар спаваш? Зар не могосте један час постражити са Мном? Стражите и молите се Богу, да не паднете у напаст; јер је дух бадар, али је тело слабо. (Она тројица подигоше главе само, па кад Он оде, а они опет полегаше.

Еванџелист: И опет отишавши, помоли се Богу, оне исте речи говорећи (Патријарх опет онако чињаше). И вративши се нађе их опет где спавају; јер бијаху много дремљиви. Патри-

јарх дође оној тројици, и ћутећи климну главом, и оде опет да се моли. И оставивши их, оде трећи пут те се помоли (Патријарх опет чињаше као и пре) говорећи оне исте речи. Тада дође к ученицима Својим (Патријарх устаде и дође оној тројици) и рече им:

Патријарх: Једнако спавате и почивате, (она тројица подигоше главе) доста је; дође час: ево се предаје син човечиј у руке грешницима. Устаните да идемо (она тројица устадоше) ево се приближи Мој издајник. (И тако одоше на помост и поседаше на своја места).

Тада им је Патријарх изговорио опроштајну реч, као што Еванђеље казује, за тим чита једну молитву и учини отпуст. За овим је један свештеник с предикаонице говорио беседу на турском језику. После беседе устадоше сви, а Патријарх узе ону кигу цвећа, и с њоме окропи на све стране. Тада се крете литија и одоше право у патријархов двор а Патријарх је при том кроз чаршију непрестано кропио.

Каква је била лепота и троњавајући призор, описати се не да. Особито је троњавајуће било, кад су свлачили патријарха и кад се молио. Фотографи су све главне моменте снимили. Све се ово свршило у 12 часова.

У вече тога дана, дошао је Патријарх у Воскресенски храм на бдење, просто. Бдење је отпочето, као што правило прописује. Прво је Еванђеље читао Патријарх из свога стола, а остала су читали свештеници. Еванђеља су се читала на грчком, словенском и арапском језику.

(Свршиће се).

ДУЖНОСТИ ПРЕМА НАЈЕМНИЦИМА.

На францески написала Ида Г.

Са малим измјенама и допунама с талијанског превео Јован Шарић, парох церански.

Наши домаћи, наши су ближњи и умиљата наша браћа, коју милосрђе наређује љубити као сами себе што љубимо. Љубимо дакле као сами себе искренога свога, који нам је тако близак и живи с нама заједно под једним кровом и заједно с нама ужива заједнички љеб. Љубимо наше најамнике тако, као што желимо да и сами будемо љубљени и као да смо у њиховоме стању и положају. Ето најбољега руководства према нашијем домаћима.

Но, и још ћемо једну рећи: не треба им пак ни мане приучавати, када су им оне пријетљиве, нити им уштедити праведну поправку; али их не смијемо корити са неком надутошћу. Не треба им заслуге не признавати, које нам наши најемници чине; шта још више збиља, е да би их ка добру довели, посвједочимо им њихове добре каквоће да буду задовољни, да у њима имамо повјерења; треба да их гледамо као браћу, као пријатеље, треба да за њих у истину

гајимо истинит интерес. На исти начин, као год што један јак ударац вјетра у једра брода и највећег, што га потисне више него стотину завоза весала, тако и једна пријатељска ријеч, један знак добротности, чини домаћег тачнијим у служби својој, не жели хиљаде наредба апсолутних, неограничених, претећих.

Када осјетимо мане свога буди кога на-јемника, одма добро гледајмо од њих разоружати га. Размислимо и о добру и о злу; вјерујмо самима себи, да се тада можемо назвати сретнима, када они узму слободу међу нама; тада им је добро, а и нама.

Сравнимо најамнике са другијем не савршенствима; помислимо на начин поправити их од неких несавршенства и оскудица, које, могуће долазе од слабога васпитања; тада их у томе треба учинити пажљивијем мирно, не показујући им у томе прави пут већ све мало по мало, без да им се много трпа од једном на начин, да осјете сами жељу поправити се.

Одаљимо се од домаћијех, које кадри нисмо учинити честитијем особама; али на против, у колико код овијех, у којима опазимо доказ разборитости и чедности, гледајмо их усавршити са срцем, сносити њихове мане, ако само нису искључиве, и покажимо им све оно повјерење, кога су достојни, е да би добили душу одличнијех особа. Никада не треба да дугујемо својим слугама, иначе смо им робови. Што се тиче плаће, плаћа или награда треба да је разборита; јер када им дадемо мање, не жели што се даје примјерним особама нашега сталежа, не задовољни су, сматрају нас за тврдице, гледају нас оставити и служе нас преко воље. Ако им не можемо дати више, барем се изговоримо да нам је то жао. Лијеп и великодушан начин чини већи утисак на људе, не жели иста добра, која се чине: начин умјетности с којим се дар чини, више вриједи од дара.

Има особа, које су убјеђене, да је одредба Божија назначила сиромашцима служити богате, и да овима дозвољава с њима се служити као слугама; али и да је назначено и олакотити ослобођење слабијих и незнатнијих њиховим поможењем заузимаача, који добише више увјета сјаја. Ово није Бог зна шта, и ствар је више него сигурна да је тако. Бог нам даје слуге, е да би у нашој љубави нашле помоћ и уточиште у нашем милосрђу, примјер у нашијем напутцима и саизеству, у нашој ревности наговор односећи се њиховоме вјечитоме здрављу. Ми немамо права изискивати од слугу нешто привремено, већ смо их дужни обрадити духовито, к нечему интересантнијем. Бог нам даје слуге у залог, у позајам, и једном ће нас о њима питати рачуна. Бићемо питани о помоћима, које им могосмо учинити а неучинисмо им.

Жалосна је замисао немара, преко кога би се, и да није њега могле спасти толике душе, које коштају у сину Божијем исту цијену, као да су и синови, књажева и царева земље. У породицама простијим не утаначује се ред, већ начин — форма. Са свим тим, неће се догодити никаква велика саблазан, ако смо задовољни, и да смо узнемирени малим моралом сопственијех слугу и њиховога свијета. Често пута, од њих се не изискује тачност од њих самијех, и зато обилујућијех у част, мало их је сасвим, који иду далеко и заузимају се тачно испунити са искреном љубави своје дужности, које су свете. Ове ће ријечи господарима испоредити енергију св. апостола Павла, када оно рече: „*Господари! правду и једнакост чините слугама знајући да и ви имате господара на небесима. Господари и ви чините слугами ваши као и они вама, остављајући пријешње, знајући да је и вама самим и њима господар на небесима, а он не гледа ко је ко! Који на то не пази, одриче се вјере и гори је од невјерника*“ (Кол. гл. 4, 1; Еф. 6, 5 до 9).

У мају 1894.

РАЗНО.

Његово Високопреосвештенство г. митрополит Ђорђе Николајевић, наш обљубљени Архиепископ и добротвор српски, прославио је на

Ђурђев дан 6. г. (као и до сад) свој осамдесет осмо годишњи рођен дан. Узвишени Архиепископ, угледао је свијета 20. априла 1807. године.

Славу 88-годишњег рођен-дана, поздравите Његовом Високопреосвешту брзојавима са стране: Високопреосвештена г. г. митрополити, мостарски и доњо тузлански, пресвијетли војвода Машо Врбица, крушедолски архимандрит г. Змијановић бивши ректор рељевске богословије протојереј Петрановић, бањалучко свештенство као и маглајски и дервентски надзиратељи протопопијата.

Лично пак честиташе госп. митрополиту пресв. госп. Арцибискуп Штадлер, преставници свију одјелења земаљске владе, генералитет, чланови конзисторије, мјесно свештенство и сви угледнији грађани.

Ректорат рељевског богословског училишта, односно управитељ тога завода госп. протојереј Васо Поповић, изаслао је четворицу питомаца, те је, у име осталих ђака, поздравио Његово Високопреосвештенство богослов IV. год. Коста Драмушић овијем говором:

*Ваше Високопреосвештенство
нам милостиви архипастиру!*

Покренути високом и правом синовеском љубављу, као што сваке, тако и ове године, почитасмо, да Вам данас, на дан Вашег рођен-дана, у име Вашег богословског завода и свију питомаца, положимо вијенац чистих и искрених осјећаја, који надимљу млађане груди наше.

Срећним се сматрамо, што и овом приликом можемо Вашем Високопреосвештенству изразити најтоплију синовљу благодарност на великој бризи и старању Вашем око нашег образовања у духу св. православне цркве, тако, да изишавши из овог духовног расадника, можемо-нашем српском народу на корист послужити и свагда бранити св. православну вјеру, мјесто мача, чистом неповријеђеном науком.

Ако погледамо и промотримо дубље Ваш живот, видићемо и видимо, да је скроз посвећен светој православној вјери и милом нам народу српском.

Низови Ваших добротворних дјела, као Ваше многе фундације, Ваш књижевни рад, посвједочавају Ваше жарко родољубље, које ће Ваше име овјековјечити и, с правом могу Вам се одијети оне красне ријечи владике Његуша:

„Благо оном ко навијек живи,
Имао се рашта и родити“.

Име Ваше, заиста ће увијек сијати на обзору нашем и руководиће и остале родољубе на тој племенитој стази живота. Даље Ваш особити мар и необичан труд и бодро око, за унапређење нашег свештенства, ради које је цијели и богословски завод установљен, на коме сте Ви, као први трудбеник радили, и усађивали у срце својих питомаца, све што је добро и племенито, учиниће, да ће се Ваше име спомињати у устима нашим и у устима нашег народа, као име узор архипастира, каквог досад не имадосмо у овим крајевима.

А сад препоручујући се Вашем св. благослову и даљем о нама старању, желимо од Вишњег Творца, да Вам даде крјепост и снагу, те да на корист, дику и понос правосл. цркве и српског народа поживи такав врли архипастир.

На многа љета!!!

Јавна захвала. Његово Високопреосвештенство г. Георгије Николајевић, Митрополит Дабробосански изволио је отписом својим од 7. марта т. г. бр. 591. преко парохијског звања у Јаску, послати дивно израђен и златом богато окован престолни крст, у вредности од *две стотине осамдесет форината*.

С тога председништво срп. правосл. цркв. општине, сматра за своју дужност, да овим путем изрече највећу захвалност Његовом Високопреосвештенству г. Георгију Николајевићу, који се и ове године сетио милог родног му места Јаска, те нам је св. храм украсио ретко виђеним часним крстом, кога до данас никако ни имали нисмо.

Хвала ти Архипастире свети и добротворе народа српског; док нас и једнога траје у родном ти месту, знаћемо достојно ценити превелика добротворства твоја, молићемо се Господу, да ти још чила здравља и дуга века подари, на дику и понос народа српског.

Из седнице одбора црквеног држане 12./24. марта 1895. год.

Васа Латинкић,
парох.

Живан Поповић, с. р.
председник.

Исправак. У св. IV. стр. 142—144 поткрале су се ове штампарске погрешке: $\eta \nu \mu \phi \eta$ — $\eta \nu \mu \phi \eta$; $\text{Εὐχὴ ἐπὶ τὸ ἑλθεῖν σασιὰ κεφαλήν γυναικᾶ} = \text{Εὐχὴ ἐπὶ τὸ ἀναδῆσαι κεφαλήν γυναικᾶ}$; глук8 жене = глук8 жнк; читање = питање; види чини двори

www.Гонимѡл — кинди чѡдо кѡ дѡрѡи Гѡподнѡл; и етѡри-
 холи Бѡжинѡл погѡщѡи — и етѡрохѡлѡ Бѡжинѡл по-
 гѡщѡи; Гоар; Σόχολ. рад. — Гоар; Εύχολ. рад.
 379; К. Никѡлѡкин, П ѡдѡ. рѡи цѡр. кнѡш. кѡ прѡж.
 печѡт. коѡол. кнѡ. стр. 368 — К. Никѡлѡкин: О ѡдѡ.
 рѡи. цѡр. кнѡш. кѡ прѡж. печѡт. коѡол. кн. стр. 368;
 Я. Дѡитѡрѡикѡй — Я. Дѡитѡрѡикѡй; и блѡгѡслоби —
 и блѡгѡслови; и зѡпѡкѡдѡтѡл — и зѡпѡкѡдѡтѡл; ѡзѡрѡши
 ѡл — ѡзѡрѡши ѡл; кѡ ѡнѡжѡтѡкѡл — кѡ ѡнѡжѡтѡкѡл;
 Якѡи глѡголѡтѡл — Якѡи глѡголѡтѡл; глѡголѡкѡи — глѡ-
 голѡкѡи; чѡлѡкѡкѡѡдѡчѡл — чѡлѡкѡкѡѡчѡл; блѡгѡслоби

— блѡгѡслови; тѡкѡл блѡгѡдѡнѡл — тѡкѡл блѡгѡдѡдѡ-
 нѡл; кѡ. Дѡхѡл — кѡ. Дѡхѡл; и козѡглѡтѡл — и козѡ-
 глѡгѡтѡл; покрѡтѡл тѡл — покрѡтѡл тѡл; кропѡтѡл —
 кропѡтѡл; ѡтѡдѡтѡл дѡнѡи и ѡкѡчно — ѡтѡдѡтѡл дѡнѡ-
 ии и ѡкѡчѡни; поклѡтѡнѡл — поклѡтѡнѡл; кад ѡлѡдѡ
 неѡјѡстѡл, послѡје вѡјѡчѡѡл, прѡи пут дѡђе — кад
 ѡлѡдѡ неѡјѡстѡл, послѡје вѡјѡчѡѡл, прѡи пут у
 цѡрѡву дѡђе; Я. О. Хѡйѡцѡкѡй — Я. О. Хѡйѡцѡкѡй;
 а на стѡрѡни 151. мѡјѡсто „ποιερὰς λαωρ“ тѡрѡба
 читѡти: ποιένγρ λαων, шѡто се ѡвиѡјѡм и сѡрѡвѡлѡ.

КЊИЖЕВНЕ ВИЈЕСТИ.

Прѡиѡли сѡѡ кнѡигу Мѡкарѡиѡ мѡтѡрополѡтѡ
 мѡскѡвскѡг — прѡвѡслѡвѡно дѡгѡмѡшѡчно бѡгѡслѡвлѡе,
 прѡи дѡи. Прѡеѡ и дѡпуѡниѡ прѡтѡсинѡђѡл Мѡтѡро-
 фѡн Шѡвиѡл, прѡфѡсѡр у бѡгѡслѡвиѡи кѡрѡлѡвѡчѡкѡј.
 Циѡјѡна је тѡме нѡвѡм и зѡдѡѡу 2 фѡрѡиѡшѡ а. вѡр.
 Кнѡигу прѡпѡрѡчѡјуѡ нѡшѡм сѡрѡпѡ-прѡвѡслѡвѡном
 свѡштѡнѡтѡву.

Дѡбили сѡѡ Шѡмѡтиѡизѡм прѡвѡслѡвѡне сѡпѡрѡ-
 хиѡје дѡлѡмѡтинскѡе и и сѡтѡриѡјскѡе зѡ гѡдинѡу 1895.
 Из стѡтистѡичѡкѡг прѡглѡдѡ тѡе кнѡиге, вѡди се, дѡ
 сѡпѡрѡхиѡ дѡлѡмѡтинскѡ-и сѡтѡриѡјскѡа иѡмѡ: 3 мѡнѡстиѡрѡ,
 5 прѡтѡпѡпиѡјѡтѡл, 53 пѡрѡхиѡје сѡ 3 кѡпѡлѡнѡиѡје
 и 80 пѡркѡвѡ. Брѡј прѡвѡслѡвѡних дѡмѡвѡ 10.077
 сѡ 73.084 дѡше. У гѡд. 1894. бѡлѡ је рѡђѡних
 свѡгѡ: 3105, умрѡлих: 1997. Пѡтѡрѡст је 1108.
 дѡшѡ.

Прѡиѡли сѡѡ „нѡјѡнѡвиѡји кѡшѡлѡг кнѡига, ѡд
 сѡрѡпѡскѡе кнѡижѡрѡе Бѡрѡѡе М. Пѡшѡвиѡѡ у Нѡвѡм
 Сѡдѡу. Сѡдрѡжѡина је: Сѡрѡпѡскѡе нѡрѡдѡне јѡнѡчѡкѡе и
 вѡјѡштѡчѡкѡе пѡјѡсѡме, рѡмѡни и пѡрѡпѡвиѡјѡтѡкѡе, пѡзѡ-

рѡшѡнѡ дѡјѡлѡ, дѡјѡлѡ зѡнѡмѡнитѡих сѡрѡпѡскѡих кнѡи-
 жѡвѡнѡикѡ, кнѡиге зѡ мѡлѡдѡж и нѡрѡд, шѡколѡе
 кнѡиге и учѡлѡ, пѡдѡгѡшѡкѡ, ѡѡчѡнѡчѡкѡ, пѡрѡвѡрѡдѡнѡ
 и бѡгѡслѡвѡскѡа дѡјѡлѡ, цѡркѡвѡне кнѡиге, мѡзѡикѡлиѡје,
 фѡтѡгѡрѡфѡскѡе сѡликѡе, рѡзѡни кѡлѡндѡри, сѡв. икѡне
 и рѡзѡне тѡскѡрѡиѡје зѡ шѡколѡе и пѡрѡхиѡјѡлѡне урѡде.
 Нѡ дѡлѡе, гѡрѡѡнѡ кнѡижѡрѡа, прѡпѡрѡчѡјуѡ цѡркѡвѡне
 утѡвѡри, ѡдѡјѡде и сѡв пѡрѡбѡр, коѡа нѡше цѡркѡве
 зѡ сѡвоје бѡлѡгѡђѡпѡиѡје тѡрѡбѡју.

Ѳсѡбитѡу пѡжѡѡу пѡшт. читѡлѡчѡкѡе пѡблѡикѡе
 свѡрѡѡѡмо на јѡвѡтѡнѡђѡу мнѡгих кнѡигѡ, које тѡ
 кнѡижѡрѡа дѡје сѡ зѡнѡтѡним пѡпуѡстѡм ѡд 50% —
 дѡкѡлѡ пѡлѡвиѡцу сѡнѡжѡне циѡјѡне илѡи, ко вѡли
 дѡ дѡбѡије тѡе кнѡиге у лѡјѡпѡм пѡвѡзу, бѡз нѡзѡнѡ
 чѡнѡг ѡдѡбитѡкѡ.

У сѡрѡпѡкѡј шѡтѡмпѡриѡи г. Вл. Рѡдѡвѡиѡѡ у
 Мѡстѡру, прѡштѡмпѡнѡно је из „Б. Х. И сѡтѡчѡникѡ“,
 дѡјѡлѡце: „Ѳ хѡрѡшѡћѡнскѡм вѡстѡпѡѡѡѡу дѡјѡце дѡ
 шѡколѡе“, пѡпѡ Јѡвѡнѡ Гѡргѡрѡвѡиѡѡ. Циѡјѡна је кнѡи-
 жѡиѡи 25 нѡвѡчѡиѡѡ.

Ч И Т У Л А.

Стево Цабић,

пѡрѡх Лѡпѡнѡчѡкѡи — кѡтѡрѡа пѡрѡвѡрѡскѡг.

рѡђѡн је у Вѡнскѡј 27. дѡцѡмѡбрѡ 1846. Рѡкопѡ-
 лѡжѡн је зѡ ѡкѡнѡ и свѡштѡникѡв 14. и 16. сѡпѡ-
 тѡмѡбрѡ 1872. ѡд мѡтѡрополѡтѡ Пѡисѡиѡје у Лѡјѡшѡђѡу
 Умрѡ 9. априлѡа ѡ. г. Вѡјѡчѡнѡ му пѡмѡјѡш!

Дѡнѡ 27. априлѡа ѡ. г. прѡмѡнѡуѡ је на Рѡ-
 јѡци у 31. гѡдинѡи жѡивѡтѡ Рѡишѡ Јѡвѡнѡвѡиѡѡ, уѡ-
 вѡжѡни тѡрѡвѡц и пѡсѡјѡдѡник из Дѡѡѡѡе Тѡзѡлѡе. —
 Пѡкѡјѡник је бѡиѡ сѡмпѡтѡичѡнѡ и ѡбрѡвѡвѡнѡ лѡчѡ-
 нѡст, а пѡрѡтѡм и рѡдѡлѡубѡлѡѡм укрѡшѡн. Бѡиѡ је
 и прѡдѡјѡдѡникѡм дѡѡѡѡ-тѡзѡлѡнскѡе сѡрѡпѡскѡе цѡркѡвѡнѡ-
 шѡколѡскѡе ѡпѡштѡине, и цѡркѡвѡнѡг пѡјѡвѡчѡкѡг дѡрѡштѡѡѡ.
 Вѡјѡчѡнѡ му и бѡлѡжѡни пѡкѡј!

Андрија Бањац.

свештеник Горње Врточе, протопрезвитерата петровачког.

рођен је у селу Дринићу 30. новембра 1837. Изучивши оног времена Часловац и Псалтир, буде 25. и 27. Децембра 1865. рукоположен је за ђакона и свештеника од тадашњег митрополита босанског Игњатије II. — Умро је 6. марта о. г. опојан од осмерице свештеника тамошњег протопрезвитерата.

Покојник се још одавна почео осејати слабирим, толико, да није могао своју парохију опелуживати, за то је у јануару о. г. предао Горње и Доње Врточе парохију басташком уз неке увјете. Пошто је упражњена парохија и тако саставни дио парохије басташке, према учињеној и проглашеној организацији, то на ту парохију не може ни бити натјепатеља.

С покојником се на опијелу опростио свештеник буковачки Никодим Новаковић, са овим говором:

Тужни зборе!

Немину више но само 7 мјесеци од како претрписмо један, и то велики удар, на смрти свештеника Глигорија Новаковића, који је баш овђе парох био; још се неублажише болне ране и неутрше горке сузе за споменутим свештеником, а ево нам неумитна смрт изтрже из наше средине једну жртву — још једног неуморног дјелатеља у винограду Господњем, свештеника Андрију Бањаца; који се данас сели са овог варљивог свијета у други посмртни живот; он одлази одавде, гдје су многе непогоде и искушења, за свију нас у опште, па иде, гдје нема скорби ни печали — одлази велим ондје, гдје нема болести, муке, патње, туге, пакости, уздицања, чемери, него гдје се ужива вјечна заслужена награда блаженства.

Свештеник ондје лежећи, кога тужно оплакујемо, шта је био и какав је? Свима је нама мање више познато. Но при данашњем нашем с њим тјелесном растанку, напоменућу коју, ма и летимично.

Он се је родио међу нама, одрастао, живио и умро међу нама. Тако, он се је родио 1837. од усопших родитеља Николе Бањаца и Јоке рођене Углић. — Основну школу учио је у Петровцу код усопшег учитеља Илије Новако-

вића, а послѣје код неког свештеника Иванчевића и Тљјетина. У 1852. ожени се са сад ожалашћеном му супругом Станом рођ. Ступар, са којом је добио 9 кћери, од којих су три удомљене, а од овѣјех је најмлађа прије 11 мјесеци умрла, а двије старије још су живе.

У 1865. год. оде он са усопшим протопрезвитером Василијем Новаковићем у Сарајево, гдје би од блаженопочившег Дабро-босанског митрополита Игњатија II. у чин свештенички произведен. По рукоположењу, одређена му би парохија Горњо-врточка, коју је до прошлог устанка служио. Уз прошли пак устанак, био је покојник пребјегао у Далмацију, а одавде оде и у Лику; те кад се народ поврати на своја опаљена огњишта, и он се поврати, те поново заузме служити своју споменуту парохију, коју је готово све до пред саму смрт служио. Истина парохију је трудно служио, особито од прије неколике године, од када га физична снага издаде, а још више отешчавало је његово службовање то, што у парохији није становао, него од исте 4 сата ода удаљен бијаше.

Тужни зборе, особито овом приликом треба на ум да нам падне оно, што би свагда на памети имали и требали држати, т. ј. да ли нијесмо створени за земљу, него за други посмртни живот — за вјечно блаженство, за које се још ондје на земљи приправити имамо. Истина да то није тако лако, и да то без настојања нашега не иде, јер у земном животу нашем ми наилазимо на свакојаке сметње, тешкоће, муке, патње и различита искушења, али као прави Срби — хришћани, требамо то све трпјљиво сносити, свагда добра дјела чинити, и у добрим предузећима нашим постојани бити. Но при томе требамо тачно и савјесно испуњавати заповиједи Божије и црквене; и на овакав тек начин, можемо се приправити, да будемо сваким даном и тренутком готовим, за путовање у царство Божије. А да ћемо заиста сви без разлике, цар или војин, богат или убог, пред неумитнога судију — Бога изаћи, и пред њим строги одговор за своја дјела дати — то је истина, то је неизбјежимо, као што и св. писмо вели: И козкратитиља пергѣ къ Землю, такоже къ, и дѣхъ козкратитиља къ Богѣ, иже даде егш. Но кад ће који и кад ће кому од нас купнути пошљедњи час смртни — то је неизвјесно, и то нам је управо немогуће знати,

јер је то Творац задржао у својој власти „иже отац положи к њој клисти“.

Сваки је од нас дужан што више трудити се и радити; истина и за тјелесни опетанак, али при томе нетребамо ни душе наше заборавити, јер је она главни састав човјеков, а тијело је само спомаћни дио човјековој души, па колико је душа претежнија од тијела, толико за њу више и старати се требамо; та она је честица Божанствена, коју смо примили као дар свеомгућег створитеља нашег, и то чисту, безгрјешну и не окаљану са грјесима, па тешко, оном који њу не поврати творцу онакову, какву је и примио.

Шта најпосље е' нама буде? А па то се само по себи разумије, да ће тјело наше, пошто је од земље створено, по оном: „земља јеси в земљу отидеши“, матери земљи предано бити, као што ће сад са мртвим остатцима овђе лежећег свештеника учинити се. Душа пак нама одлази к Богу, од кога смо је добили.

Па, да ли човек носи са собом славе и богатства, блага, робе и другог накита? — Јок брате! „Ништа друго, до скрштене бјеле руке, и праведна дјела своја.“ Еле кад је тако, зашто би се онда и привезивали за земљу, и за уживања земаљског блага, кад је цео земни живот наш као роса јутрења, и за мало траје. А душа? Душа

вјечно живи, и по заслуги нашој оде у вјечно блаженство или у вјечну муку.

А сад у овом тужном часу, обраћам се теби мила родбино покојникова и, кажем, можеш обратити сузе као знак туге и жалости за својим незаборављеним покојником, али уз исто треба да се обећате слушати оне савјете, које Вам је покојник више пута давао, да ће те те испуњавати заповједи Божије и црквене одредбе, и да ће те поштовати св. православ. вјеру и чувати милу нам народност српску.

Ти незаборављени покојниче, путуј мирно у твоје ново обиталиште, и жањи плодове труда свога, не заборављајући ни нас, који остајемо на овоме привременом животу земном, него се моли св. Савви I. Архиепископу српском, да се заузме пред престолом вишњег, за своје потомке, за свој мили народ српски.

Сада пак, сви се обратимо Богу и заједно са св. матером црквом, од свега срца рецимо: *Во влажнѡмъ оупиши, кѣмнѡмъ покои подижѡтъ Гди обгѡпшииѡ рѡдъ твоѡмъ вѣчно ери Идрѡе, и поткори елиѡ кѣмнѡ палатѡ. Амин.*

У Буковаци 8. марта 1895.

Никодим Новаковић.

свештеник.

СТЈЕЧАЈЕВИ.

С разлога, што досадањи овдашњи учитељ Стојан С. Тригуљић, концем ове школске године одлази на парохију, упразниће се учитељско мјесто на овдашњој српско-православној основној школи, те општина потребује учитеља и учитељицу. Годишња плаћа учитељици удатој за учитеља, који се учитељске дужности овђе прими, јесте 300 фор. а. вр., а учитељу 500 фор. а. вр. Ако учитељица не буде супруга учитељска, имаће годишње плаће 360 фор. а. вр. У оба случаја, имаће и учитељ и учитељица бесплатан, врло удобан стан и огрјев у школској згради. Дужност је учитеља мушку, а учитељице женску дјецу, у прописаним за основну школу предметима, обучавати, кроз сва четири разреда. Учитељ ће још дјецу у црквеном пјенију поучавати и нећелом и празником у цркви за пјевницом пјевати, а уједно је и општински перовођа бити; а учитељица је дужна женску дјецу и ручном раду поучавати.

Ко ова мјеста жели заузети, нека се са молбом и свједоџбама обрати на потписану општину најдаље до 1. јула о. г. (по ст. кал.).

Уз свједоџбе је потребна и свједоџба надлежне политичке власти (маџистрата) о владању. *Варѡар-Вакуѡ* (у Босни) 6. априла 1895.

Српска правосл. цркв. школска општина.

На упражњено учитељско мјесто на српско православној четвороразредној основној школи у Чађевици, тражи се оспособљен учитељ, са годишњом плаћом од фор. 420, бесплатан стан и огрјев.

Који жели ово мјесто заузети, нека се са ваљаним свједоџбама, и свједоџбама о свом политичком владању, до 1. јула о. г. на општину или на потписатог обрати.

Чађевица код Бос. Новог. 28./4. 95.

За предсједника:

П. Дрљача.